

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Petr Tomášek

**OBCHODNÍ VEDENÍ KAPITÁLOVÉ SPOLEČNOSTI PO
REKODIFIKACI ČESKÉHO SOUKROMÉHO PRÁVA**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

Katedra: obchodního práva

Datum vypracování práce: 30. června 2014

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.“

V Praze dne 30. června 2014

Petr Tomášek

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji prof. JUDr. Stanislavě Černé, CSc. za velmi vstřícný a profesionální přístup při vedení mé diplomové práce, stejně jako za cenné odborné rady.

Děkuji svým rodičům i prarodičům za podporu, kterou mi věnovali po celou dobu studia, a obzvláště za shovívavost a trpělivost, jichž bylo zapotřebí bezendné množství.

Obsah:

Úvod.....	1
1. Kapitálové společnosti a jejich orgány	2
1.1 Úvod.....	2
1.2 Osobní a kapitálové společnosti	3
1.3 Orgány kapitálových společností.....	4
1.3.1 Obecné vymezení.....	4
1.3.2 Jednotlivé orgány	5
1.3.2.1 Valná hromada.....	5
1.3.2.2 Statutární resp. výkonný orgán	6
1.3.2.3 Dozorčí orgán	10
1.3.2.4 Výbor pro audit.....	10
1.3.2.5 Jiné orgány	11
1.4 Shrnutí.....	11
2. Vymezení obchodního vedení	11
2.1 Úvod.....	11
2.2 Obchodní vedení - obecně	12
2.3 Obchodní vedení - konkrétní projevy	13
2.4 Obchodní vedení a zastupování společnosti	16
2.5 Obchodní vedení jako proměnlivý pojem.....	18
2.6 Obchodní vedení - změna po rekodifikaci?	19
2.7 Obchodní vedení v německém právu.....	21
2.8 Shrnutí.....	22
3. Rozhodování o obchodním vedení	22
3.1 Úvod.....	22
3.2 Individuální a kolektivní orgány.....	22
3.3 Způsob rozhodování o obchodním vedení.....	23
3.3.1 Společnost s ručením omezeným.....	23
3.3.2 Akciová společnost s dualistickým systémem vnitřní struktury.....	25
3.3.3 Akciová společnost s monistickým systémem vnitřní struktury	30
3.4 Shrnutí.....	33
4. Delegace a delimitace obchodního vedení.....	33
4.1 Úvod.....	33
4.2 Delimitace obchodního vedení	34
4.2.1 Obecně	34
4.2.2. Subjekt a způsob rozhodnutí.....	35
4.2.3 Obsah rozhodnutí	38
4.2.4 Dohled nad delimitovanou působností	39
4.2.5 Odpovědnost při delimitaci.....	40
4.3 Delegace obchodního vedení	40
4.3.1 Obecně	40
4.3.2 Obsah a forma rozhodnutí.....	42
4.3.3 Odpovědnost při delegaci	42
4.4 Shrnutí.....	44
5. Základní zaměření obchodního vedení	45
5.1 Úvod.....	45

5.2 Úprava v obchodním zákoníku	45
5.3 Úprava v zákoně o obchodních korporacích.....	46
5.4 Shrnutí.....	48
6. Pokyny do oblasti obchodního vedení	49
6.1 Úvod.....	49
6.2 Vyžádané pokyny	49
6.2.1 Obecně	49
6.2.2 Kdo může o pokyn požádat	50
6.2.3 Formulace pokynu	51
6.2.4 Odůvodnění žádosti o pokyn	53
6.2.5 Povinnost jednat s péčí řádného hospodáře	54
6.2.6 Vázanost orgánu uděleným pokynem.....	56
6.3 Koncernové pokyny	57
6.3.1 Obecně	57
6.3.2 Existence koncernu	57
6.3.3 Zájem člena koncernu	58
6.3.4 Kdo uděluje pokyn a komu může být udělen	59
6.3.5 Povinnosti při udělení a realizaci pokynů	60
6.4 Shrnutí.....	61
Závěr	62
Seznam zkratk	64
Seznam použité literatury	65
Seznam použité judikatury.....	68
Resumé.....	70
Abstract.....	72

Úvod

Obchodní právo doznalo od 1. ledna 2014 četných změn. Rekodifikace s sebou přináší komercializovaný občanský zákoník,¹ který obsahuje mimo jiné také úpravu tradičních obchodněprávních institutů. I nadále tak obchodní právo staví na obecném právu občanském, které tvoří jeho koncepční, regulatorní a terminologický základ. Na něj navazuje celá řada speciálních právních předpisů, které rozpracovávají jednotlivé oblasti obchodního práva.² Právní úprava obchodních korporací je potom obsažena v zákoně o obchodních korporacích.³

Vzhledem k tomu, že zákon o obchodních korporacích věnuje velkou pozornost pravidlům správy obchodních korporací (corporate governance), nezůstává změnami nedotčena ani oblast obchodního vedení.⁴ Jelikož jde o oblast zcela zásadní, neboť obchodní vedení je samotnou podstatou činnosti obchodních korporací, rozhodl jsem se pro téma diplomové práce, které zní: Obchodní vedení kapitálové společnosti po rekodifikaci českého soukromého práva.

Protože se pojetí obchodního vedení liší v závislosti na jednotlivých formách obchodních korporací a není možné v rozsahu této práce popsat všechny z nich, zaměřil jsem se pouze na společnost s ručením omezeným a akciovou společnost. Stranou této práce tak zůstávají společnosti osobní, nadnárodní obchodní korporace i družstvo.

V případě akciové společnosti pak s rekodifikací dochází k zásadní změně, jež spočívá v možnosti zakotvení možnosti monistického systému řízení. O některých zvláštностech tohoto typu organizačního uspořádání akciové společnosti pojednávám na samostatných místech této práce. Není-li však dále stanoveno jinak, týká se má práce

¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jako „občanský zákoník“ nebo „OZ“).

² Blíže viz ČERNÁ, S., PLÍVA, S. a kol. *Podnikatel a jeho právní vztahy*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta (Scripta iuridica; no. 13). 156 s. 978-80-87146-76-7, s. 7 a násl.

³ Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (dále jako „zákon o obchodních korporacích“ či „ZOK“).

⁴ HAVEL, B. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace. *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 12, s. 353.

pouze akciové společnosti s dualistickým systémem řízení a výkonným orgánem se myslí toliko pouze představenstvo.⁵

Cílem práce je objasnit význam pojmu obchodní vedení a způsob, jakým je o něm rozhodováno. Vzhledem k rekodifikaci si pak kladu za úkol upozornit na nejvýznamnější změny související s novou právní úpravou, poukázat na interpretační problémy a nastínit možná výkladová východiska. S tím samozřejmě souvisí i odpověď na otázky, zda jsou závěry, které dovozovala judikatura a teorie za minulé právní úpravy, použitelné i za úpravy stávající.

Z výkladových metod jsou v mé práci použity zejména metody gramatická a logická. Zároveň se snažím i o teleologické zdůvodnění a porovnání výkladových otázek s jejich řešením za minulé právní úpravy.

K pojmosloví bych pak rád uvedl, že nevyplývá-li z textu něco jiného, rozumí se pod pojmem společník také akcionář, pod společenskou smlouvou pak i stanovy akciové společnosti popř. zakladatelská listina. To však nevylučuje, že na některých místech uvádím raději oba pojmy současně či se vyjadřuji pouze k jedné formě kapitálové společnosti. Z důvodů čistě uživatelských se pak snažím vyhýbat zkratkám jednotlivých zákonů a opakování jejich názvů tam, kde o zákonném ustanovení vzhledem k okolnostem nemůže být pochyb.

1. Kapitálové společnosti a jejich orgány

1.1 Úvod

Pro uchopení pojmu obchodního vedení kapitálové společnosti a jeho zařazení mezi rozhodovací procesy je vhodné začít nejprve základním výkladem o organizační struktuře kapitálových společností. Nezbytné je alespoň v nejnútnejších rysech charakterizovat jejich orgány a zejména potom vymezit škálu jejich rozhodovacích kompetencí.

⁵ Lze totiž do budoucna očekávat setrvalý stav v tom smyslu, že tuzemští uživatelé právní úpravy budou i nadále preferovat spíše systém dualistický. Proto považuji za účelnější zabývat se zejména dualistickým systémem vnitřního uspořádání akciové společnosti. Srov. ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., ČECH, P. Co přinese zákon o obchodních korporacích kapitálovým obchodním společnostem, jejich společníkům a věřitelům? *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2012, č. 4, s. 332.

1.2 Osobní a kapitálové společnosti

Obchodní společnosti jsou vždy právnickými osobami (konkrétněji korporacemi), tedy subjekty, které mají právní osobnost ve smyslu § 15 resp. 210 občanského zákoníku, ač ne vždy v minulosti na tomto závěru panovala jednoznačná shoda.⁶ Teorie je členění v zásadě na 2 skupiny - na obchodní společnosti *osobní* a *kapitálové*. Tato snaha rozčlenit obchodní společnosti je sice spíše věcí doktríny a vědeckých disputací než praktických dopadů, přesto má svůj smysl z hlediska celkové systematiky práva obchodních společností.

V relativně starších⁷ ale i novějších⁸ doktrinálních pramenech se můžeme setkat s názorem, že základním hodnotícím kritériem uvedeného členění je skutečnost, zda se společník na činnosti společnosti podílí převážně osobně (svou činností), anebo prostřednictvím svého *kapitálu*. Základní kapitál byl zejména za předchozí právní úpravy chápán jako záruka uspokojení pohledávek věřitelů a z tohoto důvodu i chráněn. V průběhu času ovšem postupně ztrácel svoji ekonomickou úlohu, když se v praxi mnohdy jevil být nic neříkajícím prázdným číslem.⁹ Rekodifikace proto pojetí základního kapitálu i pravidla pro jeho ochranu částečně mění. Ve společnosti s ručením omezeným je tak například nově stanoven minimální povinný vklad pouze na symbolické úrovni jedné koruny.¹⁰

I vzhledem k tomuto trendu se domnívám, že můžeme nelézt i vhodnější kritéria členění obchodních společností na osobní a kapitálové. Rozhodně praktičtější je v současné době rozlišení, zda společníci ručí za dluhy společnosti či nikoli. Zatímco v případě osobních společností všichni (veřejná obchodní společnost), nebo alespoň

⁶ ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. 1008 s. 978-80-7400480-3, s. 1.

⁷ KNÖDLER, Christoph, MUNKOVÁ Jindřiška. *Osobní a kapitálové společnosti v Německu. Právní rozhledy*, 1994, č. 6, s. 197.

⁸ PELIKÁNOVÁ I., ČERNÁ S. a kol. *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva, II. díl*. Praha: ASPI, 2006. 548 s. 978-80-7357-149-8, s. 48.

⁹ Blíže k pojetí základního kapitálu a jeho funkcí potom: ČERNÁ S. Přehodnotí Evropa přístup k základnímu kapitálu? *Právní rozhledy*, 2005, č. 22, s. 816.

¹⁰ Nic však samozřejmě nebrání tomu, aby se společníci i nadále dohodli na vkladech vyšších (§ 142 odst. 1 ZOK).

někteří společníci (komplementáři v případě komanditní společnosti)¹¹, ručí za dluhy společnosti neomezeně celým svým majetkem (a to společně a nerozdílně), u kapitálových společností ručí společníci za dluhy společnosti za jejího trvání omezeně (společnost s ručením omezeným) anebo vůbec (akciová společnost).

1.3 Orgány kapitálových společností

1.3.1 Obecné vymezení

Definici pojmu „orgán obchodní společnosti“ v zákoně o obchodních korporacích nenalezneme, přestože s ním zákon na mnoha místech pracuje. Jeho vymezení i charakteristika jsou tak ponechány na teorii. V nejobecnější rovině bychom orgány obchodních společností mohli charakterizovat jako „*organizační články pověřené na základě zákona nebo stanov určitými rozhodovacími nebo jednatelskými (zástupčími) oprávněními.*“¹²

Tyto orgány je nutno odlišit od podniku (obchodního závodu) a jeho organizačních složek. Orgány obchodních společností jsou součástí právnické osoby coby subjektu práv a povinností a převážně nejsou složeny ze zaměstnanců společnosti. Oproti tomu obchodní závod představuje organizovaný soubor jmění (tedy majetku i dluhů) a jako takový je věcí hromadnou a tudíž předmětem právních vztahů.¹³ Mezi členy orgánů obchodních korporací a společností samotnou tak vznikají vztahy odlišné, než kterými jsou vztahy mezi společností a jejími zaměstnanci. Zatímco totiž vztahy týkající se členů orgánů jsou zejména občanskoprávní resp. obchodněprávní povahy, vztahy týkající se korporace a jejích zaměstnanců se řídí předpisy pracovněprávními.¹⁴

Prostřednictvím činnosti orgánů, které jsou nedílnou součástí obchodních společností, se potom vytváří fungující celek, který navenek působí jednotně. Oproti dosavadní právní úpravě ale již nehovoříme o tom, že by se v těchto orgánech vytvářela

¹¹ A také komanditista, jehož jméno je uvedeno ve firmě (§ 118 ZOK).

¹² PELIKÁNOVÁ I., ČERNÁ S., op. cit. sub 8, s. 59.

¹³ THÖNDEL, A., ZUKLÍNOVÁ, M. In DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek I. Díl první: Obecná část.* Praha: Wolters Kluwer, 2013, 432 s. 978-80-7478-325-8, s. 389.

¹⁴ Viz ŘEHÁČEK, O. Postavení a odpovědnost členů představenstva akciové společnosti. *Obchodní právo*, 2008, č. 1, s. 2 a násl.

vůle společnosti,¹⁵ neboť obchodní společnost není ve smyslu ustanovení § 15 odst. 2 občanského zákoníku svéprávná. Dle nové právní úpravy členové orgánů obchodní korporace jednají za společnosti a tímto jednáním nahrazují její vůli.¹⁶ Nová právní úprava se tak na rozdíl od dosavadní teorie reality přiklání spíše k teorii fikce právnické osoby.¹⁷

1.3.2 Jednotlivé orgány

1.3.2.1 Valná hromada

Nejvyšším orgánem tuzemské kapitálové společnosti je valná hromada.¹⁸ Valnou hromadu tvoří společníci, kteří se jejím prostřednictvím podílejí na rozhodování o nejdůležitějších záležitostech společnosti. Protože je pro personální složení valné hromady rozhodujícím kritériem pouze vlastnický vztah k podílu, mnohdy v případě společníků nejen že nepůjde o profesionály, často dokonce ani o osoby, které by měly vůbec vůli podílet se na řízení společnosti.¹⁹ Vzhledem k tomuto složení, jak poukazuje Pokorná,²⁰ by na místo klasického orgánu společnosti bylo přesnější valnou hromadu chápat jako „zákonem organizované a formalizované shromáždění, jehož funkce spočívá především v tom, aby zde společníci kvalifikovaným způsobem dospěli k vyjádření své společné vůle, pokud jde o zásadní otázky existence a činnosti společnosti.“

¹⁵ Resp. že se jednání těchto orgánů považuje za vlastní jednání obchodní společnosti. Srov. ELIÁŠ, K., BEJČEK, J., HAJN, P., JEŽEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 652 s. 978-80-7179-583-4, s. 98.

¹⁶ Srov. ustanovení § 151 odst. 1 OZ.

¹⁷ S rozlišováním obou teorií nesouhlasí R. Pelikán, neboť dle jeho názoru obě popisují „jinou rovinu existence (právnické osoby)“. PELIKÁN, R. *Právní subjektivita*. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 188 s. 978-80-7357-745-2, s. 48.

¹⁸ Ustanovení § 44 odst. 1 ZOK.

¹⁹ Tento závěr bude platit tím spíše u velkých akciových společností s rozptýlenější akcionářskou strukturou.

²⁰ POKORNÁ, J. In ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 538 s. 978-80-7400-048-5, s. 222.

Valné hromadě, která je obligatorním orgánem,²¹ náleží klíčová rozhodovací působnost. Rozhoduje o otázkách, které jsou pro společnost zásadní - např. o převodu nebo zastavení závodu či o zrušení společnosti s likvidací.²² Na rozdíl od orgánu statutárního jí však zákon nepřiznává zástupčí oprávnění. Valná hromada tedy nemůže samostatně právně jednat za společnost s účinky vůči třetím osobám. Navíc, vzhledem k náročnějšímu způsobu jejího svolávání, není ani s to jednat operativně. Vzhledem k tomu musí být součástí organizační struktury i statutární orgán společnosti.²³

1.3.2.2 Statutární resp. výkonný orgán

Obecné vymezení pojmu „statutární“

Primární úpravu statutárních orgánů nalezneme v obecných ustanoveních o právnických osobách v občanském zákoníku. Podstatou označení orgánu za statutární je jeho generální zástupčí oprávnění, tedy skutečnost, že jeho člen může právnickou osobu, tedy i kapitálovou obchodní společnost, zastupovat ve všech záležitostech. Náleží-li působnost statutárního orgánu více osobám, tvoří tyto kolektivní statutární orgán. Neurčí-li však společenská smlouva, jak jeho členové právnickou osobu zastupují, může tak činit každý člen samostatně. Pro jednatelské oprávnění členů kolektivního statutárního orgánu se tedy neuplatní princip pro kolektivní orgány jinak typický, dle kterého kolektivní orgán rozhoduje o záležitostech právnické osoby ve sboru.²⁴

Konkrétní označení pro statutární orgán

Který orgán kapitálové společnosti je jejím statutárním orgánem, určuje zákon o obchodních korporacích. Statutárním orgánem v kapitálové společnosti je:

- a) jednatel v případě společnosti s ručením omezeným,
- b) představenstvo v akciové společnosti s dualistickým systémem vnitřního uspořádání a

²¹ Obligatorním orgánem zůstává valná hromada i přesto, že zákon umožňuje některá rozhodnutí, která jsou v působnosti valné hromady, přijmout i mimo valnou hromadu - tzv. rozhodováním *per rollam* (ustanovení § 175 n. resp. § 418 n. ZOK).

²² Ustanovení § 190 odst. 2 písm. f) a i) resp. § 421 odst. 2 písm. j) a m) ZOK.

²³ ZOULÍK, F., op. cit. sub 13, s. 276.

²⁴ Ustanovení § 156 odst. 1 resp. § 164 OZ.

- c) statutární ředitel v akciové společnosti s monistickým systémem vnitřního uspořádání.²⁵

Výkonný orgán

Na základě výše uvedeného by čtenář mohl nabýt dojem, že výlučnou či výrazně převažující náplní práce jednatele či představenstva je realizace jejich jednání za společnost, tedy například sjednávání smluv, podávání výpovědi zaměstnancům a další případy právního jednání. Takový závěr by však byl, a to obzvláště v kontextu této práce, mylný. Působnost těchto orgánů je mnohem širší.

V prvé řadě je třeba odlišovat zmíněné zástupčí oprávnění a funkci rozhodovací. Při rozhodování o nejrůznějších otázkách společnosti totiž nedochází k bezprostředním účinkům vůči třetím osobám. Tedy pokud představenstvo akciové společnosti rozhodne například o tom, že do jednoho měsíce musí společnost zřídit samostatný bankovní účet pro zahraniční platební operace, nedochází tím ještě ke zřízení účtu samotného. Ke zřízení bankovního účtu dojde až na základě uzavření smlouvy o účtu, tedy právního jednání s bankou. Právním jednáním, kdy je vůle společnosti nahrazena ve smyslu zmiňovaného ustanovení vůlí členů orgánu, který za společnost jedná.²⁶

V tomto duchu Pokorná v případě jednatelů, a tento závěr je jistě použitelný i pro představenstvo, tvrdí, že zákonné vymezení jejich působnosti směřuje jak vně společnosti - jsou jejím statutárním orgánem, tak do vnitřních vztahů společnosti.²⁷ Ve vnitřních vztazích se pak tato působnost členů na dvě větve:

- 1) jednatelům je svěřeno obchodní vedení společnosti, a současně také
- 2) jednatelé vykonávají i zákonem vymezené funkce, které se týkají postavení společnosti jako právnické osoby.²⁸

Vedle těchto kompetencí navíc občanský zákoník obecně statutárním orgánům, tedy i jednatelům a představenstvu, přiznává i zbytkovou působnost. Těm dle dikce

²⁵ Ustanovení § 194 odst. 1, § 435 odst. 1 resp. § 463 odst. 1 ZOK.

²⁶ Blíže o rozdílu mezi rozhodováním (o obchodním vedení) a jednatelským oprávněním je pojednáno v kapitole 2.4.

²⁷ POKORNÁ, J., op. cit. sub 20, s. 230.

²⁸ Např. svolávání valné hromady, vedení seznamu společníků, zajištění řádného vedení účetnictví a další činnosti.

zákona náleží „veškerá působnost, kterou zakladatelské právní jednání, zákon nebo rozhodnutí orgánu veřejné moci nesvěří jinému orgánu právnické osoby“.²⁹ Jak ale poukazuje Dvořák, je nutno tuto působnost z uvedených dvou základních kategorií nutno podřadit po působnost rozhodovací (směřující dovnitř společnosti), nikoli jednatelskou.³⁰

Vzhledem k výše uvedenému nastínění působnosti je zřejmé, že jednatelům a představenstvu náleží kompetence mnohem širší, než je výkon samotného jednatelského oprávnění. Z toho důvodu budu v další části této práce pro oba orgány používat souhrnného pojmu *výkonný orgán*, neboť jsem přesvědčen, že lépe vystihuje podstatu jeho působnosti.³¹ Konečně ani v teorii toto označení není novinkou.³²

Odlíšnosti ve složení valné hromady a výkonných orgánů

Již v samotném složení valné hromady a výkonných orgánů, i ve způsobech a důvodech jeho vzniku, lze vyzorovat určité rozdíly, které odůvodňují celkovou koncepci obchodního vedení

Členové výkonných orgánů jsou svoji funkci, tedy i obchodní vedení, povinni vykonávat „s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí (s péčí řádného hospodáře).“ Pokud pak tuto povinnost poruší, nejenže musí nahradit společnosti vzniklou škodu, ale dokonce ručí svým majetkem za dluhy společnosti, dokud tak neučiní.³³

Protože se však jednatelem či členem představenstva nemůže osoba v zásadě stát jinou než dobrovolnou cestou, je vždy na jejím uvážení, zda se pro členství v orgánu

²⁹ Ustanovení § 163 OZ. V monistickém systému akciové společnosti je nicméně zbytková působnost přiznána nikoli statutárnímu orgánu, kterým je statutární ředitel, nýbrž správě radě (§ 460 odst. 2 ZOK).

³⁰ Dvořák v této souvislosti odlišení dvojí působnosti poměrně výstižně rozlišuje působnost statutárního orgánu na externí a interní. Srov. DVOŘÁK T. In ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1736 s. 978-80-7478-370-8, s. 539.

³¹ Toto zjednodušení může činit potíže v případě společnosti s ručením omezeným, která má více jednatelů, kteří tvoří kolektivní orgán. O specifikách tohoto případu pojednávám především v kapitole 3.3.1.

³² Srov. například POKORNÁ, J., op. cit. sub 20, s. 230, nebo ČERNÁ, S. *Obchodní právo. Akciová společnost.* 3. díl. Praha: ASPI, 2006. 360 s. 978-80-7357-164-1, s. 233.

³³ Za předpokladu, že se věřitel nemůže plnění domoci na společnosti. Srov. dikci ustanovení § 159 OZ.

rozhodne a zda se tak sama vystaví kritériím, která jsou na výkon její funkce kladena.³⁴ Z toho důvodu lze mít za to, že osobami, které mají zájem podílet se na obchodním vedení kapitálových společností, budou ve většině případů z logiky věci osoby, které jsou schopny těmto měřítkům profesionality dostát.

Oproti tomu společníkem se osoba stává v souvislosti s převodem nebo přechodem vlastnického práva k podílu. Nabytí podílu může být jak závislé na náhodě (např. smrt původního vlastníka), tak také postaveno na důvodech zcela odlišných, než je řízení společnosti. Obzvláště ve velkých akciových společnostech (a zejména těch kótovaných na burze) bude takovým důvodem investice popř. snaha uložit volné peněžní prostředky. Takový akcionář mnohdy nejenže nebude mít snahu ani chuť řídit společnost, často ani nebude jevit o záležitosti společnosti téměř žádný zájem.³⁵ I proto občanský zákoník ani zákon o obchodních korporacích společníkům povinnost jednat s péčí řádného hospodáře neukládají.³⁶ V jejich případě můžeme hovořit pouze o tzv. *povinnosti loajality*.³⁷

Velmi pěkně se potom k tomuto tématu vyjádřil Spolkový soudní dvůr,³⁸ když konstatoval, že „...*Právo a povinnost k samostatnému obchodnímu vedení ... akciový zákon svěřil výlučně představenstvu (které je při svém jednání podroběno dohledu dozorčí rady, již volí valná hromada). Valné hromadě je naproti tomu (vyjma zákonem stanovených případů) odepřeno spolupůsobení při obchodním vedení a vliv na ně. Po*

³⁴ O smluvní povaze vztahu mezi členem voleného orgánu a právnickou osobou viz SVEJKOVSKÝ, J. In SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ, L. a kol. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. 978-80-7400-445-2, s. 94 a násl.

³⁵ ČERNÁ, S., op. cit. sub 32, s. 233.

³⁶ Povinnost jednat s péčí řádného hospodáře je uložena pouze těm členům orgánů, kteří jsou do funkce voleni, jmenováni či jinak povoláni (ustanovení § 159 odst. 1 ve spojení s § 152 odst. 2 OZ). To ovšem není případ společníků.

³⁷ Výslovné zakotvení povinnosti loajality můžeme nalézt v ustanovení § 212 OZ, které určuje, že „*přijetím členství v korporaci se člen vůči ní zavazuje chovat čestně a zachovávat její vnitřní řád*.“ Teorie loajalitu dále charakterizuje např. jako nezbytnou ohleduplnost společníka vůči zájmům společnosti. Je tedy zřejmé, že jde o povinnost kvalitativně nižšího řádu, než je péče řádného hospodáře. Srov. ČECH, P. Povinnost loajality společníka vůči společnosti a ostatním společníkům. In PAUKNEROVÁ, M., TOMÁŠEK, M. a kol. *Nové jevy v právu na počátku 21. století. IV. Proměny soukromého práva*. Praha: Karolinum, 2009. 978-80-246-1687-2, s. 69.

³⁸ Sp. zn. II ZR 155/02 (Gelatine), ze dne 26. dubna 2004. Překlad Petr ČECH.

vyhodnocení do té doby nabytých poznatků zákonodárce ke konci Výmarské republiky vědomě odňal valné hromadě centrální pozici klíčového orgánu pro osud akciové společnosti, od něhož se odvíjely kompetence dozorčí rady a představenstva. Ukázalo se totiž, že vzhledem ke své celkové typické struktuře není valná hromada věcně schopna plnit úlohu, která se od ní očekávala. Po dlouhá léta trvající diskusi s právní vědou a praxí ... se prosadil poznatek, že valná hromada (s ohledem na své heterogenní složení, nezřídka závislé na náhodě, a s ohledem na její odstup od opatření obchodního vedení, jež je třeba přijímat) se přímo z podstaty své struktury nehodí pro to, aby se podílela na vedení akciové společnosti.“

1.3.2.3 Dozorčí orgán

Dozorčím orgánem společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti s dualistickým modelem vnitřního uspořádání je dozorčí rada. Na rozdíl od akciové společnosti, není zřízení dozorčí rady pro společnost s ručením omezeným povinné. V případě společnosti s ručením omezeným tedy rekodifikace nic na fakultativnosti tohoto orgánu nemění.³⁹ V akciové společnosti založené na monistickém modelu pak plní dozorčí funkci správní rada.

Pro účely této kapitoly si vystačíme s tvrzením, že jedním z úseků působnosti dozorčí rady je i dohled nad činností výkonného orgánu, tedy také nad obchodním vedením.

1.3.2.4 Výbor pro audit

Výbor pro audit je dalším orgánem s převážně kontrolní působností, který český zákonodárce začlenil do právního systému na základě čl. 41 směrnice č. 2006/43/ES.⁴⁰ Tuzemská obchodní korporace povinně zřizuje výbor pro audit v případech tzv. subjektů veřejného zájmu.⁴¹ Zákonodárce zde pro definici subjektu veřejného zájmu poměrně široce využil prostoru, který mu směrnice nabízí, a tak zakotvil povinnost

³⁹ Srov. dispozitivní ustanovení § 201 odst. 1 ZOK s ustanovením § 137 odst. 1 ObchZ.

⁴⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES ze dne 17. května 2006, o povinném auditu ročních a konsolidovaných účetních závěrek, o změně směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS a o zrušení směrnice Rady 84/253/EHS.

⁴¹ Srov. ustanovení § 2 písm. m) AudtZ.

zřídit výbor pro audit pro celou řadu subjektů.⁴² Teorii však bývá kritizováno, že zatímco v jiných jurisdikcích je výbor pro audit součástí dozorčí rady, český zákonodárce se vydal cestou zřízení nového orgánu společnosti.⁴³

1.3.2.5 Jiné orgány

V rámci právní úpravy jednotlivých forem obchodních společností zákon o obchodních korporacích stanoví, jaké orgány se zřizují. Nic však nebrání tomu, aby nad tento rámec mohli společníci ve společenské smlouvě vytvářet i orgány jiné. Takto zřízenému orgánu však musí být stanovena jeho působnost tak, aby nezasahovala do působnosti zákonem přidělené orgánům zřizovaným povinně.⁴⁴

1.4 Shrnutí

Rozhodování o nejdůležitějších otázkách společnosti je svěřeno valné hromadě. Jelikož ale valná hromada ze své podstaty není uzpůsobena pro každodenní řízení společnosti, musí mít kapitálová společnost rovněž svůj orgán výkonný. Podstatou činnost výkonného orgánu je jak rozhodování ve vnitřních vztazích společnosti, tak zastupování společnosti navenek (jednání za společnost s třetími osobami). První množinu rozhodnutí potom naplňuje obchodní vedení společnosti a činnosti, které se týkají společnosti jako právnické osoby (např. svolávání valné hromady, zajištění řádného vedení účetnictví apod.).

2. Vymezení obchodního vedení

2.1 Úvod

Obchodní vedení je pojmem, se kterým zákon o obchodních korporacích pracuje na několika místech, nikde jej však výslovně nedefinuje. Jde tedy o právní pojem s poměrně vysokou mírou obecnosti, jenž poskytuje doktríně i judikatuře široký prostor pro jeho definici. V jednotlivých soudních rozhodnutích se obchodním vedením zabýval

⁴² Blíže k tomuto: ČERNÁ, S. Výbory pro audit v zahraničních a tuzemských akciových společnostech. *Obchodněprávní revue*, 2010, č. 8, s. 223.

⁴³ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., ČECH, P., op. cit. sub 5, s. 331.

⁴⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. listopadu 2009, sp. zn. 29 Cdo 4563/2008.

zejména Nejvyšší soud ČR, a to jak po stránce obecné, tak z po stránce jeho konkrétních projevů.

V návaznosti na doktrinální vymezení obchodního vedení lze následně konstatovat, že se s judikaturou v mnoha aspektech často shoduje. Tak je tomu i díky vzájemnému prolínání, když teoretické definice můžeme nalézt v odůvodnění některých rozhodnutí, stejně jako sama doktrína při svých závěrech neopomíjí závěry již judikované.⁴⁵ Z důvodu větší přehlednosti se v následující pasáži podržím zejména judikатурního vymezení.

2.2 Obchodní vedení - obecně

Jak již bylo konstatováno, obchodní vedení je činností směřující *dovnitř* společnosti.⁴⁶ V nejobecnější rovině bychom jej mohli charakterizovat jako rozhodování o vnitřních poměrech obchodní společnosti.⁴⁷

Poněkud blížeji můžeme obchodní vedení definovat jako řízení společnosti, které spočívá v rozhodování a organizování její podnikatelské činnosti,⁴⁸ a to včetně rozhodování o podnikatelských záměrech.⁴⁹ V jiných rozhodnutích⁵⁰ potom Nejvyšší soud ČR pod obchodní vedení konkrétněji subsumoval také „řízení zaměstnanců,

⁴⁵ Srov. např. DĚDIČ, J. *Obchodní zákoník. Komentář*. Díl II. Praha: POLYGON, 2002. 4079 s. 978-80-7273-071-1, s. 1198, nebo ŠTENGLOVÁ, I. In ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1469 s. 978-80-7400-354-7, s. 463.

⁴⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. srpna 2009, sp. zn. 5 Tdo 894/2009, či ze dne 31. října 2012, sp. zn. 5 Tdo 585/2012.

⁴⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. září 2009, sp. zn. 5 Tdo 875/2009.

⁴⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. září 2006, sp. zn. 5 Tdo 956/2006, ze dne 5. října 2006, sp. zn. 5 Tdo 1208/2005, ze dne 28. srpna 2008, sp. zn. 5 Tdo 959/2008, ze dne 28. ledna 2009, sp. zn. 5 Tdo 1620/2008, ze dne 3. června 2009, sp. zn. 7 Tdo 543/2009, ze dne 30. června 2010, sp. zn. 5 Tdo 665/2010, či ze dne 28. března 2012, sp. zn. 5 Tdo 361/2011-II.

⁴⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. srpna 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003 s odkazem na: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 419-420.

⁵⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. dubna 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006, či ze dne 26. srpna 2009, sp. zn. 5 Tdo 894/2009.

*rozhodování o provozních záležitostech, tj. např. zásobování, odbyt, reklama, vedení účetnictví.*⁵¹

Kromě tohoto pozitivního vymezení se lze v judikatuře setkat i s vymezením negativním. Do škály obchodního vedení soudy neřadí zejména činnosti, které jsou prováděny ve vztahu ke společníkům nebo orgánu společnosti, tedy např. svolání valné hromady, oznámení o následném přijetí usnesení valné hromady či vedení seznamu společníků. Nejvyšší soud ČR argumentoval tím, že se tyto činnosti nedotýkají *každodenní* podnikatelské činnosti, ale naopak směřují k výkonu práv společníků.

Tím tak již byl naznačen i další velmi podstatný rys obchodního vedení, a to jeho *každodennost*.⁵² Obchodním vedením totiž není rozhodování o všech záležitostech spadajících pod výše uvedená kritéria, nýbrž jen o těch každodenních, tedy otázek běžného života společnosti, otázek jejího každodenního chodu (day-to-day business).

Závěrem můžeme, poněkud překvapivě, vcelku výstižnou charakteristiku obchodního vedení nalézt i v rozhodnutí Nejvyššího správního soudu,⁵³ který jej mimo již zmíněné vymezil jako „*průběžnou pravidelnou správu záležitostí společnosti a jejího podniku, tzn. rozhodování o organizačních, technických, obchodních, personálních⁵⁴, finančních aj. otázkách běžného života.*“ Tím se Nejvyšší správní soud přihlásil k výše zmíněným závěrům Nejvyššího soudu ČR, které dále rozvedl.

2.3 Obchodní vedení - konkrétní projevy

Nejvyšší soud ČR byl kromě obecné charakteristiky obchodního vedení mnohdy postaven i před otázkou, zda relativně konkrétní činnost pod obchodní vedení zařadit či nikoliv. Zejména tak činil v případech, kdy rozhodnutí o této otázce mělo význam pro posouzení jiného práva, o němž se ve sporu jednalo. Díky těmto rozhodnutím si můžeme udělat představu, které konkrétní činnosti je možno pod obchodní vedení zařadit.

⁵¹ Povaha vedení účetnictví je však v teorii sporná. Srov. NĚMEČKOVÁ, O. Obchodní vedení a vnitřní vztahy kapitálových společností v ČR a v Německu. *Právní rozhledy*, 2004, č. 22, s. 825.

⁵² Mimo již zmíněná rozhodnutí pak dále např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29 června 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004, či ze dne 5. října 2006, sp. zn. 5 Tdo 1208/2005.

⁵³ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 18. března 2005, sp. zn. 4 Afs 24/2003.

⁵⁴ K personálním otázkám pak výslovně např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. ledna 2009, sp. zn. 5 Tdo 1620/2008.

V rozhodnutí ze dne 30. června 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006, Nejvyšší soud ČR posuzoval zákonnost odměn vyplácených členům představenstva, když tito členové měli kromě smluv o výkonu funkce zároveň uzavřeny také smlouvy mandátní. Aby mohl posoudit, zda odměny na základě mandátních smluv byly vyplaceny v souladu se zákonem, musel se zabývat otázkou, zda činnosti vykonávané na základě těchto mandátních smluv nejsou již součástí obchodního vedení, na které se vztahuje pouze smlouva o výkonu funkce. V této souvislosti pak konstatoval, že pod obchodní vedení lze zařadit „*zavádění marketingu, řešení závazků společnosti či řešení optimálního způsobu řízení.*“

Dalšími činnostmi, které se objevovaly v uzavíraných mandátních smlouvách, byly například „*řízení a controlling, informační systém a systém manažerských informací.*“ Náplň těchto činností však pro soud ze spisu nebyla natolik zřejmá, aby mohl učinit závěr, zda spadají do náplně funkce člena představenstva či nikoliv. Tím jasně deklaroval, že jednotlivé činnosti spadající pod obchodní vedení vnímá materiálně, přičemž formální hledisko, tedy skutečnost, jak je určitá činnost např. v mandátní smlouvě pojmenována, nehraje roli. Sice se na první pohled může jednat o závěr samozřejmý, přesto považuji za užitečné jej explicitně zmínit.

Často můžeme v judikatuře Nejvyššího soudu ČR nalézt také rozhodnutí, která se dotýkají majetku společnosti, ať už jde o přímé dispozice s ním či jiné úkony. Poměrně obecně se k této problematice Nejvyšší soud ČR vyjádřil v rozhodnutí ze dne 11. dubna 2012, sp. zn. 29 Cdo 3223/2010, když judikoval, že součástí rozhodování o obchodním vedení je i rozhodnutí o tom, „*zda a jaký majetek akciová společnost nabude či naopak převede na třetí osobu.*“ Již dříve přitom Nejvyšší soud ČR souhlasil se závěrem soudu nižší instance, který za zásah do obchodního vedení (tedy i za jeho součást) považoval udělení pokynu týkajícího se „*rozhodování o poskytování půjček.*“⁵⁵ Na tento závěr též senát trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR navázal i o rok později, kdy uzavřel, že součástí obchodního vedení by mohlo být i „*rozhodnutí o poskytnutí půjčky zaměstnanci společnosti,*“ neboť jde o jednání směřující dovnitř společnosti.⁵⁶

⁵⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. srpna 2008, sp. zn. 5 Tdo 488/2008.

⁵⁶ V rozhodnutí ze dne 26. srpna 2009, sp. zn. 5 Tdo 894/2009.

S otázkami rozhodování o majetku společnosti úzce souvisí i vymáhání pohledávek společnosti. K tomuto tématu zaujal Nejvyšší soud ČR své stanovisko nejprve v rozhodnutí ze dne 24. června 2009, sp. zn. 29 Cdo 3139/2007, když konstatoval, že součástí obchodního vedení je i „*rozhodnutí o postupu při vymáhání pohledávek společnosti.*“ V daném případě se jednalo o volbu, zda pohledávky soudně vymáhat či nikoli. Stejný závěr Nejvyšší soud ČR následně potvrdil i v rozhodnutí ze dne 30. března 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009, a dále doplnil, že takové rozhodování musí být učiněno s ohledem na všechny okolnosti. Jednatel popř. člen představenstva musí posoudit zejména úspěšnost prokázání existence pohledávky a reálnosti jejího vymožení, přičemž při tomto rozhodování je vázán obecnými hledisky péče řádného hospodáře.

Logický celek s výše uvedenými rozhodnutími potom tvoří i rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. února 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005. V něm Nejvyšší soud ČR judikoval, že součástí obchodního vedení by též mohlo být za určitých okolností též „*rozhodnutí o tom, zda společnost uhradí určitý dluh*“, byť, jak Nejvyšší soud ČR správně poukazuje, nelze tento závěr uplatnit absolutně u všech druhů společností,⁵⁷ neboť vnitřní systém fungování každé z nich může být nastaven jinak, a tím i hranice obchodního vedení mohou být odlišné. Konkrétně Nejvyšší soud ČR mezi kritérii zmiňuje majetkovou situaci společnosti, případnou spornou povahu dluhu a význam placené částky pro společnost.⁵⁸

Obdobně se tento názor promítl i v rozhodování senátu trestního kolegia, konkrétně v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. března 2008, sp. zn. 5 Tdo 204/2007. V něm soud za rozhodnutí o obchodním vedení považoval jednání statutárního orgánu, který rozhodl o zaplacení celé své pohledávky vůči dané obchodní společnosti.

⁵⁷ Druhem společnosti je v této souvislosti myšlena společnost jako ekonomická jednotka s různou velikostí, strukturou atd., nikoli právní forma společnosti.

⁵⁸ Týž závěr Nejvyšší soud ČR následně potvrdil i v rozhodnutí ze dne 15. června 2011, sp. zn. 29 Cdo 3949/2010.

Mimo shora uvedená rozhodnutí vztahující se převážně k majetku společnosti řadí Nejvyšší soud ČR pod obchodní vedení i rozhodování o tom, „*zda nedojde k ukončení činnosti a zda budou i nadále přijímána zdanitelná plnění od dodavatelů.*“⁵⁹⁶⁰

A nakonec ve specifickém rozhodnutí ze dne 22. června 2012, sp. zn. 29 Cdo 1356/2011, Nejvyšší soud ČR pod obchodní vedení společnosti podřadil i „*inženýrské činnosti související se zřízením skládky tuhého odpadu (kterou měla úpadkyně provozovat)*“ a rovněž také technicko-administrativní práce spočívající v „*jednání s úřady a soudy*“.

2.4 Obchodní vedení a zastupování společnosti

Jak již bylo naznačeno v kapitole 1.3.2.2, pro správné uchopení pojmu obchodního vedení je zároveň klíčové uvědomit si vztah mezi dvěma okruhy činností, jež společně tvoří převážnou náplň činnosti výkonného orgánu, tedy mezi obchodním vedením a zastupováním společnosti navenek. Obě činnosti patří k základním okruhům působnosti výkonného orgánu, avšak nejsou jedinými činnostmi, kterým se výkonný orgán kapitálové společnosti věnuje.

V odborné literatuře⁶¹ i judikatuře⁶² panuje jednoznačná shoda na tom, že obchodní vedení je činností *dovnitř* společnosti, zatímco jednání za společnost směřuje

⁵⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. června 2010, sp. zn. 5 Tdo 523/2010.

⁶⁰ Ukončením činnosti se však rozhodně nemá na mysli zrušení společnosti, které samozřejmě zůstává v rukou valné hromady.

⁶¹ Např. ČERNÁ, S., op. cit. sub 32, s. 227, nebo ŠTENGLOVÁ, I. In BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, 677 s. 978-80-7179-441-4, s. 227.

⁶² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. ledna 2003, sp. zn. 21 Cdo 963/2002, ze dne 25. srpna 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003, ze dne 5. dubna 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006, ze dne 20. září 2006, sp. zn. 5 Tdo 956/2006, ze dne 27. února 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005, ze dne 24. května 2007, sp. zn. 29 Odo 1120/2005, ze dne 28. května 2008, sp. zn. 5 Tdo 323/2008, ze dne 15. října 2008, sp. zn. 31 Odo 11/2006, ze dne 3. června 2009, sp. zn. 7 Tdo 543/2009, ze dne 26. srpna 2009, sp. zn. 5 Tdo 894/2009, ze dne 30. června 2010, sp. zn. 5 Tdo 665/2010, ze dne 23. února 2011, sp. zn. 5 Tdo 149/2011, ze dne 28. března 2012, sp. zn. 5 Tdo 361/2011-II či ze dne 31. října 2012, sp. zn. 5 Tdo 585/2012. Obdobně pak i judikatura Nejvyššího správního soudu, např. rozhodnutí ze dne 11. února 2004, sp. zn. 2 As 77/2003, ze dne 20. ledna 2005, sp. zn. 4 Ads 13/2004, ze dne 16. září 2005, sp. zn. 4 Ads 29/2004 či ze dne 13. listopadu 2012, sp. zn. 6 Ads 136/2012.

navenek vůči třetím osobám. Jinými slovy samotné rozhodnutí o obchodním vedení společnosti nemá bez dalšího účinky směrem k osobám stojícím vně společnosti a ani pro ně často není na první pohled zřejmé, zatímco jednání za společnost již tyto znaky vykazuje. Zároveň je však třeba dodat, že obě roviny nestojí proti sobě, nýbrž se mohou vzájemně prolínat a doplňovat, a to zejména v případech, kdy jedna (jednání za společnost) navazuje na tu druhou (obchodní vedení).

Tento závěr je zřejmý z četné judikatury Nejvyššího soudu ČR. Ten již v rozhodnutí ze dne 25. srpna 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003 uzavřel, že *„přestože se rozhodnutí přijatá podle ustanovení § 134 obchodního zákoníku mohou následně realizovat formou právních úkonů (tj. uzavíráním smluv, včetně smluv kupních), nelze tyto právní úkony pod rozhodnutí o obchodním vedení společnosti subsumovat.“*

Ještě více je vzájemný vztah čitelný z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. dubna 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006, dle něhož nelze pod pojem obchodního vedení *„zahrnout právní úkony uzavírané společností s třetími osobami. V některých případech však na rozhodnutí učiněné v rámci obchodního vedení společnosti navazuje jednání jménem společnosti, a to tam, kde k realizaci takového rozhodnutí je nutné právní jednání ve vztahu k třetím osobám.“*

Rozlišování mezi obchodním vedením a jednáním za společnost není rozhodně pouze věcí teorie, nýbrž zásadní otázkou, která má praktické dopady. Odlišné jsou zejména právní následky porušení obojích pravidel.

Jelikož se obchodní vedení realizuje uvnitř společnosti, např. při jednání představenstva ve formě obchodního rozhodnutí o schválení marketingové strategie připravené jedním ze členů představenstva, osoby stojící vně společnosti o něm často nevědí a ani vědět nemohou. Proto by nebylo udržitelné, aby tato rozhodnutí měla účinky vůči třetím osobám. Zákon tak sice stanoví podmínky pro rozhodování představenstva (stejně tak mohou učinit společenská smlouva nebo stanovy), a to potřebnou většinu hlasů či nutnost pořízení zápisu, jejich nedodržení však nemá právní účinky vůči třetím osobám.

Velmi krásně lze tento závěr (a nejen jej) demonstrovat na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR z 27. února 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005. V něm se soud zabýval situací, kdy žalovaný jako jeden z jednatelů společnosti vybral z účtu

společnosti peněžní částku na úhradu jím tvrzené pohledávky za společností. Tehdy platný a účinný obchodní zákoník (a stejně tak dnes zákon o obchodních korporacích) stanovil, že k rozhodnutí o obchodním vedení je třeba souhlasu většiny jednatelů.⁶³ Žalovaný však uvedeného ustanovení nedbal a dal bance příkaz, aby převedla prostředky z účtu společnosti na jeho osobní účet.

Senát byl podaným dovoláním mimo jiné postaven před otázku, která ze stran byla k žalobě společnosti pasivně legitimována - zda jednatel společnosti či banka. Nejvyšší soud ČR po vyřešení otázky, zda-li je rozhodnutí o tom, jestli společnost uhradí dluh, součástí obchodního vedení, konstatoval, že ani v případě, kdy by takové rozhodnutí bylo součástí obchodního vedení, „*nedodržení postupu stanoveného zákonem či společenskou smlouvou pro rozhodování o obchodním vedení nemá za následek neplatnost právního úkonu, kterým dal jednatel bance pokyn k odepsání prostředků z účtu společnosti.*“ Zdůvodnil to tím, že takový pokyn již není součástí obchodního vedení, ale jednáním za společnost, pro které zákon dispozitivně stanoví, že je každý z jednatelů oprávněn jednat samostatně⁶⁴.

Z uvedeného je zřejmé, že, na rozdíl od obchodního vedení, jednání za společnost již bezpochyby své účinky vůči třetím osobám má, neboť je právě jim směřováno. Nedodržení způsobu tohoto jednání (zda jedná samostatně každý člen orgánu samostatně či několik z nich společně) pak má za následek zdánlivost takového právního jednání,⁶⁵ nebo půjde pouze o soukromé právní jednání člena orgánu, které se zastoupené kapitálové společnosti nikterak netýká.⁶⁶

2.5 Obchodní vedení jako proměnlivý pojem

V souvislosti s definováním obchodního vedení vyvstává otázka, zda tento pojem chápat objektivně, nebo je-li nutné jeho hranice vázat i na další kritéria. V již zmíněném rozhodnutí Nejvyšší soud ČR konstatoval, že „*lze souhlasit s tím, že rozhodnutí o tom, zda společnost uhradí určitý dluh, může být, ve vazbě na konkrétní*

⁶³ Ustanovení § 134 ObchZ resp. § 195 odst. 1 ZOK.

⁶⁴ Ustanovení § 133 odst. 1 ObchZ resp. § 44 odst. 5 ZOK ve spojení s § 164 odst. 2 OZ.

⁶⁵ ŘEHÁČEK, O. Jednání členů představenstva akciové společnosti a obchodní vedení akciové společnosti. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 5, s. 26.

⁶⁶ DVOŘÁK, T., op. cit. sub 30, s. 542.

okolnosti případu (např. na majetkovou situaci společnosti, případnou spornou povahu dluhu či za význam placené částky pro společnost), součástí obchodního vedení společnosti.“ Dále pak doplnil, že by „*nebylo možné učinit závěr, že v každé obchodní společnosti (tedy např. i společnosti s tisíci zaměstnanci a miliardovým obratem) musí o zaplacení každého dluhu rozhodovat v rámci vedení statutární orgán.*“⁶⁷

Domnívám se, že tím Nejvyšší soud ČR mimo jiné naznačil právě jistou proměnlivost obchodního vedení v závislosti na dalších okolnostech. Řešení tohoto problému může být zajímavé z hlediska dohlížecí působnosti členů výkonných orgánů a jejich následné odpovědnosti. Při delegaci obchodního vedení např. na zaměstnance společnosti totiž vzniká členům výkonného orgánu povinnost dohlížet na řádný výkon jimi delegované činnosti. Mám však za to, že povinnost dohledu končí právě s hranicí obchodního vedení. Není tak již v zásadě povinností člena výkonného orgánu dohlížet na vrstvu subalterních rozhodnutí, která již pod obchodní vedení pro jejich marginálnost v konkrétní situaci nespádají. Tím však dle mého názoru není dotčena povinnost zasáhnout, pokud se o újmě hrozící společnosti z takového rozhodnutí dozví.

Obdobně k proměnlivosti pojmu obchodního vedení⁶⁸ přistupuje i německá doktrína, když dovozuje, že není rozhodující, zda jde o obchod (rozhodnutí), které se pouze obecně jeví být související s běžným provozem. V úvahu je třeba rovněž vzít velikost konkrétního podniku, předchozí rozhodovací praxi ve společnosti, význam a riziko konkrétní operace pro budoucí podnikání i další kritéria.⁶⁹

2.6 Obchodní vedení - změna po rekodifikaci?

V souvislosti s rekodifikací samozřejmě vyvstává otázka, zda dochází při vymezení obsahu obchodního vedení k nějakým změnám. Vzhledem k tomu, že v tak krátkém časovém období od účinnosti rekodifikace neeviduji žádné rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR (ani soudů vrchních), mohu se při hledání odpovědi mimo

⁶⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. února 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005.

⁶⁸ Respektive k tzv. běžným obchodům (gewöhnliche Geschäfte), které jediné lze pod obchodní vedení zařadit - viz kapitola 2.7.

⁶⁹ EBENROTH, C.T., BOUJONG, K., JOOST, D. *Handelsgesetzbuch. Band 1.* München: C. H. Beck/Franz Vahlen, 2001. 978-3-8006-2440-0, s. 1432.

vlastních právních úvah spolehnout „pouze“ na dostupnou odbornou literaturu a na komparaci nové právní úpravy s tou minulou.

Z hlediska jazykového srovnání obou úprav k žádným změnám nedochází. Zákon o obchodních korporacích stejně jako obchodní zákoník pracují s totožným pojmem, přičemž dle mého názoru ani při jeho zasazení do zákonných souvislostí nelze přímo vyvodit žádné obsahové změny. Vyjdeme-li poté z důvodové zprávy, tak ta, byť samozřejmě sama o sobě není pramenem práva,⁷⁰ může být vodítkem pro pochopení vůle zákonodárce.⁷¹ V obecné rovině důvodová zpráva uvádí, že není jejím cílem drasticky měnit stávající úpravu, pokud to nebude nezbytně nutné. Z hlediska jednotlivých pojmů pak za povšimnutí stojí zejména tvrzení, že „většina relevantních pojmů a institutů přejde ze současného obchodního zákoníku do budoucího zákona.“⁷² Jako výjimku zákonodárce uvádí *závod*, kde je zřejmá vůle změnit obsahový význam dosavadně používaného pojmu *podnik*.⁷³ Domnívám se, že pokud by bylo úmyslem zákonodárce změnit význam pojmu obchodního vedení, došlo by zároveň ke změně jeho jazykového vyjádření, byť připouštím, že ani to někdy nemusí být podmínkou.

Nad výše uvedené lze také shrnout, že ani z doktrinárních pramenů nelze zaznamenat výklad, který by se odchyloval od dosavadního vymezení obchodního vedení. Teorie se tak, alespoň doposud, drží stávajícího výkladu.⁷⁴

Lze tedy, a to jak pozitivním i negativním způsobem, předložit argumenty pro významovou kontinuitu termínu obchodní vedení. Jsem proto přesvědčen, že judikatura i doktrinární názory vztahující se k výkladu pojmu v obchodním zákoníku jsou použitelné i nadále.

⁷⁰ Viz např. nedávný náleží Ústavního soudu ČR sp. zn. II.ÚS 4754/12, ze dne 19. 11. 2013.

⁷¹ Ve smyslu jasného úmyslu zákonodárce dle pro obchodní právo subsidiárně aplikovatelného ustanovení § 2 odst. 2 OZ.

⁷² Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích, dostupná na internetových stránkách: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>, s. 6.

⁷³ Důvodová zpráva k občanskému zákoníku, dostupná na internetových stránkách: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, s. 125 a násl.

⁷⁴ Např. HAMPEL, P. In BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 2733 s. 978-80-7380-451-0, s. 1827 a násl.

2.7 Obchodní vedení v německém právu

V německém právu poskytuje definici obchodního vedení ustanovení § 116 odst. 1 HGB. Obchodním vedením se rozumí „*vsechna jednání, které s sebou nese obvyklý provoz společnosti.*“⁷⁵ Teorie v této souvislosti rozlišuje tzv. běžné (gewöhnliche Geschäfte) a mimořádné obchody (ungewöhnliche Geschäfte).⁷⁷ Zatímco první z nich jsou pouze věci společníků pověřených obchodním vedením, k mimořádným obchodům je třeba souhlasu všech společníků (§ 116 odst. 2 HGB).

Ač se tato definice vztahuje pouze na veřejnou obchodní společnost (oHG), lze ji podle teorie použít i na akciovou společnost. Paralelu rozhodování o běžných obchodech můžeme vidět v orgánu obchodního vedení, zatímco u mimořádných obchodů, které vyžadují souhlasu všech společníků veřejné obchodní společnosti, lze vidět spojitost s valnou hromadou.⁷⁸

Běžnými obchody německá doktrína rozumí ty obchody, ke kterým při provozu konkrétní společnosti běžně dochází. Takovými jsou například rozhodnutí o poskytnutí běžné půjčky, udělení a vypovězení plné moci,⁷⁹ přemístění zásob, hrozí-li jim nebezpečí, nebo prodej majetku, který nemá neobvyklou hodnotu.⁸⁰ Jak můžeme vidět, jsou tato rozhodnutí velmi podobná těm, která pod obchodní vedení řadí i judikatura Nejvyššího soudu ČR.

⁷⁵ „...alle Handlungen, die der gewöhnliche Betrieb des Handelsgewerbes der Gesellschaft mit sich bringt.“ (§ 116 odst. 1 HGB).

⁷⁶ Nelze v této souvislosti nezmínit, že německé pojetí obchodního vedení je poněkud složitější. Německý zákonodárce v případě řízení akciové společnosti rozlišuje mezi pojmy „Geschäftsführung“ a „Geschäftsleitung“, přičemž jejich odlišení může být poněkud obtížné. K tomu srov. NĚMEČKOVÁ, O., op. cit. sub 51, s. 825. K obdobnému rozlišení dochází i v právu švýcarském. Srov. GUHL, T. *Das Schweizerische Obligationenrecht*, 8. Auflage. Schulthess Polygraphischer Verlag Zürich, 1991. 942 s. 978-3-7255-2893-4, s. 690.

⁷⁷ EBENROTH, C.T., BOUJONG, K., JOOST, D., op. cit. sub 69, s. 1432.

⁷⁸ ČERNÁ, S., ČECH, P. Kde jsou hranice obchodního vedení? *Obchodní právo*, 2008, č. 5, s. 455.

⁷⁹ BAUMBACH, A., HOPT, K..J. *Handelsgesetzbuch*, 34. Auflage. München: C. H. Beck, 2010. 978-3-406-59034-4, s. 592.

⁸⁰ EBENROTH, C.T., BOUJONG, K., JOOST, D., op. cit. sub 69, s. 1432.

2.8 Shrnutí

Obchodní vedení je rozhodováním o vnitřních poměrech obchodní společnosti a o její podnikatelské činnosti. Pod tímto pojmem si můžeme představit rozhodování o zásobování, výrobě i odbytu, jakož i řízení zaměstnanců, tvorbu marketingu a další činnosti. Obchodním vedením ale není jakékoli rozhodování splňující tato kritéria, nýbrž pouze rozhodování o běžných, každodenních záležitostech. Schvalování dlouhodobých plánů, byť by se týkaly zmíněných oblastí, pod obchodní vedení zařadit nelze. Zásadně rozlišovat je třeba také mezi obchodním vedením, které směřuje dovnitř společnosti, a jednáním za společnost navenek vůči třetím osobám.

3. Rozhodování o obchodním vedení

3.1 Úvod

Způsob rozhodování výkonného orgánu o obchodním vedení není u obou forem kapitálové společnosti stejný. V případě akciové společnosti je pak rozdílný v závislosti na tom, zda je založena na monistickém nebo dualistickém modelu vnitřního uspořádání.

3.2 Individuální a kolektivní orgány

Právnícká osoba si tvoří orgány o jednom členu (individuální) nebo o více členech (kolektivní).⁸¹ U individuálního orgánu není pochyb, že rozhoduje osoba, která je jediným členem tohoto orgánu. Pro kolektivní orgány pak občanský zákoník stanoví bližší pravidla. Kolektivní orgán rozhoduje o záležitostech právnické osoby ve sboru, přičemž je schopen se usnášet za přítomnosti nebo jiné účasti většiny členů a rozhoduje většinou hlasů zúčastněných členů. Toto ustanovení je dispozitivní, ovšem pouze směrem nahoru. Zakladatelské právní jednání může pro schopnost orgánu se usnášet i pro samotné rozhodnutí stanovit kvorum resp. většinu vyšší, např. dvoutřetinové. Je však vyloučeno, nestanoví-li zvláštní zákon jinak, stanovit k přijetí rozhodnutí nižší než zákonem stanovený počet hlasů.⁸²

⁸¹ Ustanovení § 152 odst. 1 OZ ve spojení s § 156 odst. 1 OZ.

⁸² DVORÁK T., op. cit. sub 30, s. 527.

3.3 Způsob rozhodování o obchodním vedení

3.3.1 Společnost s ručením omezeným

Ve společnosti s ručením omezeným rozhoduje o obchodním vedení jednatel společnosti. Je potom pouze na společnících a jejich ujednání ve společenské smlouvě, zda bude společnost mít jednatele jednoho či několik. V případě, že se společníci rozhodnou pro více než jednoho jednatele, mají potom možnost ve společenské smlouvě určit, že tito jednatelé tvoří kolektivní orgán. Neučiní-li tak, je *a contrario* každý z těchto jednatelů samostatným orgánem individuálním.⁸³

Při rozhodování jednatelů společnosti s ručením omezením o obchodním vedení tak mohou nastat celkem 3 možné situace. O obchodním vedení může rozhodovat:

- a) jeden jednatel jako individuální orgán,
- b) více jednatelů, kteří jsou každý individuálním orgánem, nebo
- c) více jednatelů, kteří společně tvoří kolektivní orgán.

a) jeden jednatel jako individuální orgán

V případě jediného jednatele je řešení nejjednodušší, neboť o obchodním vedení rozhoduje sám tento jednatel společnosti.

b) více jednatelů, kteří jsou každý individuálním orgánem

Situace, kdy má společnost jednatelů více, a ti navíc netvoří kolektivní orgán, je o poznání složitější. Pokud má společnost více jednatelů a společenská smlouva mlčí, má společnost tolik orgánů obchodního vedení, kolik má jednatelů. Každý jednatel je potom samostatným individuálním orgánem.⁸⁴

Pro tento případ druhá věta § 195 odst. 1 stanoví, že k rozhodnutí o obchodním vedení, neurčí-li společenská smlouva jinak, je třeba souhlasu většiny jednatelů, přičemž tato většina se vztahuje k jejich celkovému počtu.⁸⁵ Štenglová potom

⁸³ Ustanovení § 194 odst. 2 resp. 195 odst. 1 ZOK.

⁸⁴ Ustanovení § 44 odst. 5 ZOK.

⁸⁵ Druhá věta zmiňovaného ustanovení začíná spojením „*má-li společnost více jednatelů*“, z čehož usuzují, že zákonodárce v případě „*většiny z nich*“ má na mysli právě většinu z celkového počtu. Shodný závěr viz ŠTENGLOVÁ, I., op. cit. sub 6, s. 384.

z dispozitivního charakteru normy dovozuje, že nemusí jít o rozhodování většinové.⁸⁶ Dle jejího názoru je možné si představit situaci, kdy společenská smlouva stanoví, že k přijetí rozhodnutí o obchodním vedení postačí např. hlasy dvou ze čtyř jednatelů.⁸⁷

S tímto závěrem souhlasím a domnívám se, že argumentaci pro tento závěr je možné hledat i komparativní cestou, a to při porovnání s ustanovením § 440 odst. 1. V něm se určuje, že „*představenstvo rozhoduje většinou hlasů přítomných členů, ledaže stanovy určí vyšší počet.*“ Mám za to, že úmyslem zákonodárce bylo stanovit, že je v dispozici valné hromady⁸⁸ ve stanovách určit i počet jiný, avšak z logických důvodů stále počet většinový. Proto se v druhé části věty nenormuje obecná odchylka „*ledaže stanovy určí jinak*“, která připouští i jiné než většinové rozhodování, nýbrž se přesně určuje, že stanovy mohou určit vyšší počet. Chtě-li by zákonodárce pro případ jednatelů, kteří netvoří kolektivní orgán, určit, že musí vždy rozhodovat většina z nich, mám za to, že by užil obdobnou formulaci jako v ustanovení § 440 odst. 1 větě první.

Považoval bych nicméně za zcela absurdní, aby bylo řádně přijato rozhodnutí, pro něž by se vyžadoval souhlas například alespoň dvou ze čtyř jednatelů a dva jednatelé by svůj souhlas sice udělili, ale zároveň pokud by zbylí dva jednatelé hlasovali proti. Souhlasím proto se Štenglovou, že v takovém případě byla vlastně přijata dvě zcela opačná rozhodnutí a tedy žádné z nich.⁸⁹ Na rozdíl od Štenglové se však nedomnívám, že podobná úprava ve společenské smlouvě se může uplatnit jen tehdy, pokud by některý z jednatelů nemohl hlasovat. Mám totiž za to, že nevyužije-li jednatel možnost vyjádřit svůj nesouhlas s navrhovaným rozhodnutím, není to stejné, jako když hlasuje proti němu.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Obdobně k této otázce i HEJDA, J. In JAHELKA, P., JOSKOVÁ, L., HEJDA, J. VANĚČKOVÁ, V. *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. 1. vydání, Praha: Linde Praha, 2013. 784 s. 978-80-7201-917-5, s. 248. Autor zde však nepřesně uvádí, že o jiné než většinové rozhodování by mohlo jít i v případě, kdy budou jednatelé tvořit orgán kolektivní. Takový závěr není dle mého názoru správný - blíže viz pojednání o rozhodování představenstva v této kapitole.

⁸⁸ Za určitých okolností by o změně stanov nemusela rozhodovat valná hromada, nýbrž akcionáři sami. A to v případě, kdy valné hromadě kompetence měnit stanovy svěřena není. Srov. ustanovení § 421 odst. 2 písm. a) ZOK.

⁸⁹ ŠTENGLOVÁ, I., op. cit. sub 6, s. 384.

Dovozuji tudíž, že rozhodnutí o obchodním vedení je přijato v okamžiku, kdy se pro něj vysloví společenskou smlouvou (existuje-li v ní odchýlná úprava) určený počet jednatelů. Není-li tento počet hlasů z celkového možného počtu většinový, hledím na rozhodnutí jako přijaté do doby, dokud minimálně stejný počet jednatelů nevyjádří s tímto rozhodnutím svůj nesouhlas.

Nad uvedené jsem toho názoru, že tento výklad může i postup při přijímání rozhodnutí usnadnit resp. urychlit. Poněvadž jsou potom jednatelé při svém rozhodování (i při jeho zdržení se) vázáni hledisky péče řádného hospodáře, nespátřuji v tomto výkladu ani jiná ohrožení.

c) více jednatelů, kteří společně tvoří kolektivní orgán

Za situace, kdy společenská smlouva určí, že více jednatelů tvoří kolektivní orgán, se zákon odkazuje na obdobné použití ustanovení § 440.⁹⁰ Pro tento případ tedy odkazuji na následující pasáž své práce. Nad to si dovoluji explicitně zmínit, že k volbě předsedy kolektivního orgánu dojde i v případě jednatelů společnosti s ručením omezeným, kteří tvoří kolektivní orgán.⁹¹

3.3.2 Akciová společnost s dualistickým systémem vnitřní struktury

V akciové společnosti s dualistickým systémem vnitřní struktury náleží rozhodování o obchodním vedení do působnosti jediného orgánu - představenstva.⁹² Minimální počet členů představenstva, na rozdíl od předcházející úpravy,⁹³ zákon o obchodních korporacích již nenormuje. Omezuje se pouze na dispozitivní konstatování, že představenstvo má 3 členy, neurčí-li stanovy jinak. Po rekodifikaci tedy může akciová společnost mít představenstvo i jako individuální orgán o jednom členu. V tom případě bude tento jediný člen představenstva současně vykonávat funkci předsedy představenstva.⁹⁴

⁹⁰ Ustanovení § 194 odst. 2 věty za středníkem.

⁹¹ Viz např. JOSKOVÁ, L. Jednatelé jako kolektivní orgán. *Rekodifikace & praxe*, 2013, č. 10, s. 3.

⁹² Ustanovení § 435 odst. 2 ZOK.

⁹³ Tak činil obchodní zákoník v ustanovení § 193 odst. 3, s výjimkou pro akciovou společnost s jediným akcionářem.

⁹⁴ ŠTENGLOVÁ, I., op. cit. sub 6, s. 699. Otázkou v tomto směru může být, zda musí dojít k volbě předsedou představenstva. Domnívám se, že taková volba již z podstaty věci není nutná a že jde o „jiné

Na rozdíl od jednatelů ve společnosti s ručením omezeným tedy u akciové společnosti není možné, aby měla více orgánů obchodního vedení, byť třeba každý o jednom členu. Akciová společnost má ze zákona zásadně pouze jeden orgán obchodního vedení, ať už o jednom či více členech.⁹⁵ Zákon o obchodních korporacích totiž hovoří zásadně o představenstvu, tedy o jednom orgánu jako celku. Komparativní metodou nad to pro případ akciové společnosti nenalezneme ustanovení obdobné § 44 odst. 5 nebo § 194 u společnosti s ručením omezeným.

Základ pro způsob rozhodování představenstva o obchodním vedení nalezneme v § 440 zákona o obchodních korporacích. V němž se stanoví, že „*představenstvo rozhoduje většinou hlasů přítomných členů, ledaže stanoví určí vyšší počet.*“ Z dikce ustanovení nemůže být pochyb o tom, že stanovy mohou určit místo většiny prosté většinou kvalifikovanou. Z logiky věci se však nemůže jednat o počet nižší, neboť by již nešlo o *většinu*.

Je rovněž přípustné, aby stanovy vázaly určení konkrétní potřebné většiny hlasů k přijetí rozhodnutí na další skutečnosti, například na závažnost resp. důležitost takových rozhodnutí. Štenglová v této souvislosti poukazuje na to, že v takovém případě „*je však potřebné případy, ve kterých představenstvo rozhoduje jinou než prostou většinou, konkrétně určit.*“⁹⁶ Domnívám se, že v opačném případě by na takové neurčité ustanovení stanov mělo být pohlíženo jako na ustanovení zdánlivé. Je pak v souladu s péčí řádného hospodáře, aby představenstvo takové ustanovení rozpoznalo a valnou hromadu na něj včas upozornilo.

Druhá věta § 440 odst. 1 pak stanoví, že každý člen představenstva má jeden hlas. Není tedy možné, aby stanovy určily pro některé členy představenstva vyšší a pro jiné nižší počet hlasů (např. dle jejich znalostí, zkušeností atd.). Štenglová se domnívá, že takové ustanovení by mělo podobu nepřipustného zásahu do obchodního vedení.⁹⁷ Dokonce dále dovozuje, že se neuplatní ani subsidiární ustanovení § 158 odst. 3

povolání“ do funkce ve smyslu § 152 odst. 2 OZ, budeme-li funkci člena představenstva a předsedy za této situace vnímat odlišně.

⁹⁵ Otázku možnosti zřízení jiných orgánů společnosti, na které by představenstvo přeneslo (delegovalo) část své působnosti v oblasti obchodního vedení, ponechávám v tuto chvíli stranou.

⁹⁶ ŠTENGLOVÁ, I., op. cit. sub 6, s. 700.

⁹⁷ Tamtéž.

občanského zákoníku, dle kterého by zakladatelské právní jednání mohlo určit, že v případě rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedajícího. S tímto dílčím závěrem nesouhlasím.

Zprvé autorka pomíjí ustanovení § 44 odst. 3 zákona o obchodních korporacích, které je k uvedenému ustanovení občanského zákoníku speciální. Zákon o obchodních korporacích princip uvedený v občanském zákoníku obrací a normuje, že hlas předsedajícího je rozhodující, neurčí-li společenská smlouva jinak. Pro osobní společnosti však ve své podstatě zachovává výjimku v podobě platné pro právnické osoby obecně.

Zadruhé je nutno si v případě akciové společnosti klást otázku, zda zákonodárce ustanovení, že každý člen představenstva má 1 hlas, vnímá pouze jako zákaz určení, aby někteří členové měli hlasů více, nebo zda jej také vnímá jako zákaz, aby v případě rovnosti hlasů rozhodoval hlas předsedy. Obojí je totiž nutno rozlišovat. Domnívám se, že pro druhou variantu zákon nenabízí oporu. Jednak z dikce ustanovení § 44 odst. 3 plyne vůle k jeho dispozitivnímu charakteru (tedy nikoli k zákazu určitého jednání), dále jsem potom přesvědčen, že výklad Štenglové, který rozporuji, by dosah § 44 odst. 3 nepřiměřeně zúžil. Samo ustanovení totiž vylučuje úpravu rozhodujícího hlasu pro osobní společnosti, a pokud bychom k nim přiřadili také výkonné orgány obou tuzemských kapitálových společností,⁹⁸ zúžil by se dosah tohoto ustanovení, co se výkonných orgánů týče, pouze na nadnárodní formy obchodních korporací a družstvo. Pro takový výklad však nenacházím z hlediska účelu zákona žádné logické odůvodnění.⁹⁹

⁹⁸ Na společnost s ručením omezeným je vzhledem k ustanovení § 194 odst. 2 věty za středníkem nutno aplikovat závěry obdobné pro akciovou společnost.

⁹⁹ Nad uvedenou argumentaci mám rovněž za to, že určení, že v případě rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedy, neznamená, že by měl tento předseda 2 nebo dokonce více hlasů. Ano, takový závěr se fakticky prosadí za situace, kdy např. v pětičlenném představenstvu budou 2 členové pro přijetí rozhodnutí a zbylí 2 proti němu. V ostatních případech tomu tak ale nebude. Budou-li 3 členové představenstva pro přijetí rozhodnutí a proti pouze jeden z nich, nebude moci předseda přijetí rozhodnutí odvrátit.

Na základě uvedeného mám tedy za to, že v případě rovnosti hlasů při rozhodování o obchodním vedení bude mít předseda představenstva hlas rozhodující, neurčí-li stanovy jinak.¹⁰⁰

Otázkou, která je rovněž složitá, je případná existence kvora k usnášeníschopnosti představenstva. Na první pohled zákon pro rozhodování představenstva žádné omezení týkající se schopnosti představenstva usnášet se v závislosti na počtu zúčastněných členů nestanoví. Štenglová v této souvislosti tvrdí, že „*musí jít o rozhodnutí většinové, byť by bylo počítáno z jakéhokoliv počtu hlasů.*“¹⁰¹

Toto tvrzení není dle mého názoru správné, neboť jak sama Štenglová spolu s Havlem poukazují, je zákon o obchodních korporacích vůči občanskému zákoníku v pozici speciálního právního předpisu, tedy regulace obsažená v občanském zákoníku je podpůrně použitelná i pro obchodní korporace (princip subsidiarity).¹⁰² Subsidiárně použitelné tak je i ustanovení § 156 odst. 1 věty druhé občanského zákoníku, které normuje, že kolektivní orgán je schopen se usnášet za přítomnosti nebo jiné účasti většiny jeho členů.

Opačným směrem by bylo možno uvažovat, že tím, že zákonodárce v § 440 odst. 1 větě první pouze opakuje již subsidiárně použitelnou úpravu § 156 odst. 1 věty druhé části druhé, vyjadřuje úmysl nahradit celé ustanovení § 156 odst. 1 věty druhé, a to včetně její části první. Pro tento závěr však dle mého názoru nelze nalézt dostatečnou oporu. Pokud totiž zákonodárce chce pro schopnost orgánu usnášet se určit i jiné kvorum, stanoví tak výslovně možnosti odchylky nebo jiné kvorum přímo určí.¹⁰³

¹⁰⁰ Se stejným závěrem pro jednatele jako kolektivní orgán viz JOSKOVÁ, L., op. cit. sub 91, s. 3. Stejně tak dovozuje pro akciovou společnost i německá doktrína. Srov. KROPFF, B., SEMLER, J.: *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz*. Band 3. 2. Auflage. München: C. H. Beck, 2004. 978-3-406-45303-1. § 77 Rn. 13.

¹⁰¹ ŠTENGLOVÁ, I., op. cit. sub 6, s. 700.

¹⁰² ŠTENGLOVÁ, I., op. cit. sub 6, s. 7.

¹⁰³ Srov. ustanovení § 169 odst. 1 resp. ustanovení § 412 odst. 1 ZOK.

Na základě uvedeného se domnívám, že neurčí-li stanovy jinak, rozhoduje představenstvo o obchodním vedení většinou jeho přítomných členů, přičemž je schopno se usnášet za přítomnosti nebo jiné účasti většiny jeho členů.¹⁰⁴

Máme-li vyjasněnu otázku existence kvora pro usnášeníschopnost představenstva o obchodním vedení, je nyní důležité se zamyslet nad povahou tohoto ustanovení. Mohou stanovy určit quorum pro usnášeníschopnost i nižší, než je účast většiny členů představenstva?

Dvořák v případě § 158 odst. 1 občanského zákoníku poukazuje na to, že se jedná o otázku statusovou, načež je podle něj zcela vyloučeno stanovit nižší než zákonem stanovený počet hlasů potřebných k přijetí rozhodnutí.¹⁰⁵ Opačné ujednání by podle něj bylo stiženo absolutní neplatností dle § 580 odst. 1 občanského zákoníku. S tímto závěrem souhlasím, neboť i dikce tohoto ustanovení je jednoznačná, když umožňuje stanovit počet vyšší, nikoli *jiny*.

Na první pohled se tak může zdát, že představenstvo je pro případ rozhodování o obchodním vedení poměrně svázáno. Není například možné, aby o obchodním vedení čtyřčlenného představenstva rozhodli pouze dva jeho členové, pokud se jednání účastní pouze tyto dva členové. Rozhodnutí těch samých dvou členů však již bude možné za účasti třetího z nich, byť by ten pro takové usnesení nehlasoval. Takový závěr může být z určitého pohledu nelogický.

Nemyslím si však, že jde o problém neřešitelný, a to u obou kapitálových společností. V případě kapitálové společnosti s kolektivním orgánem je možné působnost jeho členů rozdělit podle určitých oborů,¹⁰⁶ načež o otázkách daného oboru bude rozhodovat pouze tento člen, bez ohledu na vůli ostatních členů. Tato tzv. delimitace ve svém důsledku umožňuje, aby o otázkách obchodního vedení rozhodovali jednotliví členové samostatně, bez ohledu na to, kolik členů kolektivní orgán celkem má.

¹⁰⁴ Shodně HEJDA, J. a VANĚČKOVÁ, V., op. cit. sub. 87, s. 500 a násl., resp. obdobně s. 246 pro jednatele jako kolektivní orgán.

¹⁰⁵ DVOŘÁK T., op. cit. sub 30, s. 527.

¹⁰⁶ Jedná se o tzv. delimitaci dle § 156 odst. 2 OZ. Blíže k delimitaci v kapitole 4.2.

3.3.3 Akciová společnost s monistickým systémem vnitřní struktury

V akciové společnosti s monistickým systémem vnitřní struktury náleží obchodní vedení statutárnímu řediteli. Statutární ředitel je vždy, na rozdíl od představenstva v dualistickém modelu, orgánem individuálním. O obchodním vedení tedy logicky rozhoduje pouze tento jediný člen orgánu, kterým vždy musí být (na rozdíl od jednatelů či členů představenstva) fyzická osoba.¹⁰⁷ Správní rada pak tomuto statutárnímu řediteli „určuje základní zaměření obchodního vedení a dohlíží na jeho řádný výkon.“ Pod základním zaměřením obchodního vedení si lze představit schvalování dlouhodobých plánů (finanční, marketingový, investiční apod.) nebo rozpočtu.¹⁰⁸

Výkladový problém nastává v souvislosti s ustanovením § 460 odst. 2. To určuje, že „do působnosti správní rady náleží jakákoliv věc týkající se společnosti, ledaže ji tento zákon svěřuje do působnosti valné hromady.“ Pod souslovím jakákoli věc můžeme bezpochyby podřadit i obchodní vedení společnosti. To už ale dle dikce zákona náleží do působnosti statutárního ředitele.

Štenglová je toho názoru, že formulace § 460 odst. 2 není zcela přesná, neboť „do působnosti správní rady nepatří zřejmě ani věci spadající do působnosti statutárního ředitele, zejména zastupování společnosti s výjimkou stanovenou v § 462 odst. 2 a věci patřící do působnosti předsedy správní rady.“¹⁰⁹

Přestože pak autorka ve svém příkladném výčtu působnosti statutárního ředitele, která dle jejího názoru z předmětného ustanovení do působnosti správní rady nenáleží, obchodní vedení neuvádí, domnívám se, že oblast obchodního vedení z toho výčtu nevyklučuje. To můžeme dovodit z jejího výkladu k § 456, kde konstatuje, že zákon svěřuje správní radě „určitou působnost ve sféře obchodního vedení - byť jen vrcholového.“¹¹⁰ Záleží na tom, zda pojmem *vrcholové obchodní vedení* autorka chápe jeho základní zaměření ve smyslu § 460 odst. 1 či něco jiného.

¹⁰⁷ Ustanovení § 463 odst. ZOK.

¹⁰⁸ DĚDIČ, J., LASÁK, J. Monistický systém řízení akciové společnosti: výkladové otázky (2. část). *Obchodněprávní revue*, 2013, č. 4, s. 98.

¹⁰⁹ ŠTENGLOVÁ, I., op. cit. sub 6, s. 721.

¹¹⁰ ŠTENGLOVÁ, I., op. cit. sub 6, s. 717.

V zásadě obdobný názor, byť o něco konkrétnější, zastává Hampel. Dle jeho názoru má správní rada určit základní směr obchodního vedení, kterým však není např. přijímání a propouštění zaměstnanců, rozhodování o objednávkách, zásobování či prodeji zboží, tedy ona každodenní rozhodovací činnost. Působnost správní rady v oblasti obchodního vedení je dle Hampelova názoru zaměřena na jeho strategický směr, na vymezení základních mantinelů výroby, služeb nebo počtu zaměstnanců.¹¹¹

Proti poměrně opatrnému výkladu Štenglové a Hampela bychom ovšem mohli ustanovení § 460 odst. 2 nepojímat pouze jako zbytkovou klauzuli (s neúplným výčtem), nýbrž také a hlavně jako zakotvení dosti široké působnosti, která se *ad hoc* vlamuje do působnosti jiných orgánů. Následný střet s působností statutárního ředitele potažmo předsedy správní rady lze potom řešit tak, že působnost statutárního ředitele zůstává zachována, pokud se správní rada *ad hoc* nerozhodne v určité situaci konkrétním způsobem zasáhnout. Koneckonců, vždyť statutární ředitel je nepochybně správní radě podřízen.¹¹²

Dle výše uvedeného není snad ani potřeba zdůrazňovat, že text zákona je v této části poněkud nešťastný a že by jistě bylo vhodné, aby zákonodárce některé otázky řešil lépe, a to zejména s ohledem na právní jistotu adresátů právních norem. Doktrína však musí i s takto nesmírně nejednoznačnou dikcí zákona pracovat.

Dle mého názoru není sporu o tom, že v působnosti správní rady je určit základní zaměření obchodního vedení společnosti a dohlížet na jeho řádný výkon. Toto základní zaměření obchodního vedení, jak již bylo naznačeno výše, má charakter určení strategických rysů a obecných mantinelů, v nichž se má obchodní vedení pohybovat. Dále není pochyb, že orgánem obchodního vedení je statutární ředitel, přičemž tuto oblast jeho působnosti není možno stanovami omezit, neboť se jedná o otázku statusovou.¹¹³

¹¹¹ HAMPEL, P., op. cit. sub 74, s. 1938.

¹¹² K postavení statutárního ředitele jako orgánu podřízeného správní radě viz DĚDIČ, J., LASÁK, J. Monistický systém řízení akciové společnosti: výkladové otázky (1. část). *Obchodněprávní revue*, 2013, č. 3, s. 68.

¹¹³ Se shodným závěrem o statusové povaze otázky vymezení působnosti orgánu také DĚDIČ, J., LASÁK, J., op. cit. sub 108, s. 99.

Mám potom za to, že ustanovení § 460 odst. 2 je nutno chápat jako výjimku z § 463 odst. 4, která svěřuje do působnosti správní rady také konkrétní (tedy nikoli již strategické či „mantinelové“) rozhodování o obchodním vedení.¹¹⁴ Tato působnost však není bezbřehá, neboť její limity musíme hledat v působnosti statutárního ředitele, kterému jedinému zákon obchodní vedení výslovně svěřuje.

Jinými slovy správní rada má pravomoc rozhodnout i konkrétní otázku obchodního vedení. Četnost a význam takových rozhodnutí by však měl být přiměřený tomu, aby faktickým orgánem vykonávajícím obchodní vedení zůstal statutární ředitel, neboli aby nedošlo k faktickému přenesení působnosti v oblasti obchodního vedení na správní radu, neboť jde o otázku působnosti orgánu, tedy otázku statusovou.

Správní rada tedy dle mého názoru může do působnosti statutárního ředitele konkrétním způsobem *ad hoc* zasáhnout, nesmí však každodenní rozhodování o běžných otázkách řízení společnosti na sebe plně převzít.¹¹⁵

Domnívám se, že jde i o závěr obhajitelný v kontextu monistického systému řízení. Jak uvádí teorie, podstatou monistické struktury je systém jediného správního orgánu, který současně řídí i uskutečňuje kontrolu.¹¹⁶ Řízení je potom dle mého názoru nutno spatřovat nejen v určování strategického zaměření, nýbrž i v možnosti rozhodovat o konkrétních záležitostech. A právě koncentrace této působnosti může činit monistickou strukturu pro akcionáře atraktivní. Není přeci ani účelné, aby pro naplnění vůle správní rady o konkrétní záležitosti bylo nutné vždy statutárního ředitele odvolat a jmenovat nového.

Ke způsobu rozhodování správní rady uvádím pouze toliko, že zákon nestanoví pro její rozhodování bližší podmínky. Vzhledem k dikci ustanovení § 456 odst. 2 se na rozhodování správní rady užití ustanovení o dozorčí radě, tedy § 449 odst. 2. Při bližším pohledu na toto ustanovení zjistíme, že toto ustanovení je jazykově identické s

¹¹⁴ Obdobný závěr o tom, že správní rada může rozhodnout i konkrétní otázku obchodního vedení, viz tamtéž.

¹¹⁵ K tomuto tématu srov. také HAVEL, B. A ještě k tzv. absolutoriu a také k přenosu obchodního vedení na správní radu. *Obchodněprávní revue*, 2013, č. 6, s. 174 a násl.

¹¹⁶ PELIKÁNOVÁ I., ČERNÁ S., op. cit. sub 8, s. 270.

ustanovením § 440 odst. 1 pro představenstvo, proto odkazují na kapitolu 3.3.2 této práce.

3.4 Shrnutí

Úprava rozhodování o obchodním vedení se liší dle formy kapitálové společnosti i dle způsobu jejího vnitřního uspořádání.

Tvoří-li jednatelé společnosti s ručením omezeným kolektivní orgán, jsou schopni přijímat rozhodnutí o obchodním vedení za účasti většiny z nich, přičemž rozhodují prostou nadpoloviční většinou hlasů. Netvoří-li jednatelé kolektivní orgán, může zakladatelské právní jednání stanovit i jiný než většinový způsob rozhodování.

V případě akciové společnosti se rozhodování o obchodním vedení liší v závislosti na tom, zda je společnost založena na monistickém popř. dualistickém systému vnitřního uspořádání. V prvním případě náleží obchodní vedení statutárnímu řediteli, který je však povinen řídit se základním zaměřením, které mu určila správní rada. Lze dovést, že správní rada má možnost rozhodnout i zcela konkrétní otázku obchodního vedení namísto statutárního ředitele. V dualistickém systému je k obchodnímu vedení příslušné představenstvo, které jako kolektivní orgán rozhoduje většinou hlasů svých členů za účasti nejméně nadpoloviční většiny z nich.

4. Delegation a delimitace obchodního vedení

4.1 Úvod

Jak bylo konstatováno v kapitole 2.2, je zřejmé, že obchodní vedení je pojmem, pod který můžeme zařadit celou škálu nejrůznějších činností (rozhodnutí). Obzvláště pak ve velkých společnostech může být četnost těchto rozhodnutí natolik vysoká, že není praktické či dokonce možné, aby každé z nich činil výkonný orgán jako celek.¹¹⁷ Řešení těchto situací jsou zejména tři:

- a) rozčlenění působnosti výkonného orgánu mezi jeho jednotlivé členy dle určitých oborů (tzv. delimitace resp. horizontální delegace),

¹¹⁷ Srov. „A company would cease to function if all senior managerial decisions could only be justified on the basis of a resolution of the company's board.“ in GRIFFIN, S. *Company Law: fundamental principles*, 4th edition. Harlow: Pearson Longman, 2006. 536 s. 978-0582784611, s. 224.

- b) delegace obchodního vedení na jiný orgán společnosti, nebo
- c) delegace obchodního vedení na zaměstnance či jinou osobu s právním vztahem ke společnosti.¹¹⁸

Základní rozdíl mezi delimitací a delegací (vertikální delegací) spočívá v tom, že zatímco v případě delimitace zůstává působnost v oblasti obchodního vedení v rámci výkonného orgánu, „jen“ je rozdělena mezi jeho jednotlivé členy, v případě delegace je tato působnost částečně přenesena na jiné orgány nebo osoby stojící mimo výkonný orgán.

4.2 Delimitace obchodního vedení

4.2.1 Obecně

V kapitole 3.3.2 této práce o rozhodování představenstva bylo již naznačeno, že není jediným řešením, aby kolektivní orgán rozhodoval o všech svých záležitostech ve sboru, nýbrž v souladu s dikcí § 156 odst. 1 občanského zákoníku je možné, aby působnost jednotlivých členů orgánu byla rozdělena podle určitých oborů. Pokud k takovému rozdělení dojde, každý člen tohoto orgánu rozhoduje samostatně o působnosti, která mu byla v rámci delimitace svěřena. Potom se již logicky nekonají za tímto účelem jednání kolektivního orgánu.

Protože však rozdělení této působnosti mezi jednotlivé členy pak nezbavuje další členy povinnosti dohlížet, jak jsou záležitosti právnické osoby spravovány, lze očekávat minimálně informativní zasedání orgánu, jejichž účelem by bylo seznámit jednotlivé členy výkonných orgánů s přijatými rozhodnutími.¹¹⁹

Jak můžeme již z letmého vhledu vidět, může mít delimitace zásadní vliv na způsob rozhodování výkonného orgánu o obchodním vedení společnosti. Zákonodárce si však vystačil s poměrně stručnou úpravou, a tak bude opět věcí doktríny, aby se pokusila nabídnout řešení mnoha úskalí zákona. Předmětem následujících pasáží pak je identifikovat ta nejdůležitější z nich a nastínit jejich možná východiska.

¹¹⁸ Např. na prokuristu.

¹¹⁹ HAMPEL, P., op. cit. sub 74, s. 1828.

4.2.2. Subjekt a způsob rozhodnutí

Hned v úvodu je třeba vyřešit otázku, kdo o rozdělení působnosti členů kolektivního orgánu podle jednotlivých oborů může rozhodnout. V textu normy, bohužel, žádné vodítko nenalezneme, neboť ta hovoří již o stavu, kdy působnost byla rozdělena. Domnívám se, že musíme nejprve rozlišit 2 fáze samotného rozhodnutí o delimitaci:

- i. rozhodnutí o tom, že působnost výkonného orgánu bude delimitována a
- ii. rozhodnutí o konkrétním personálním obsazení jednotlivých oborů.

i. rozhodnutí o tom, že působnost výkonného orgánu bude delimitována

Lze si představit v zásadě 3 možná řešení samotného rozhodnutí o delimitaci. O delimitaci by mohl rozhodnout:

- a) sám kolektivní orgán,
- b) nejvyšší orgán, tedy valná hromada (prostou většinou), a nebo
- c) by mohla být delimitace určena ve společenské smlouvě (nebo určena její změnou).

V prvé řadě musíme vyjít z toho, jaký charakter bude rozhodnutí o delimitaci mít. Lze jej subsumovat pod obchodní vedení či nikoli?

Není pochyb, že Nejvyšší soud ČR ve své judikatuře pod obchodní vedení řadí i otázky organizační,¹²⁰ přičemž udělovat pokyny do této oblasti zákon zakazuje. Nemyslím si však, že by zakotvení delimitace bylo takovým rozhodnutím. Jak již bylo definováno, obchodním vedením se rozumí rozhodování o každodenní, běžné podnikatelské činnosti. Stanovení delimitace však takovým není. Samo o sobě totiž má spíše charakter určení základních podmínek pro výkon obchodního vedení a nikoli jeho samotný výkon. Shodně k tomu uvádí Eichlerová, když konstatuje, že „*obecné nastavení podmínek, za kterých má být obchodní vedení uskutečňováno, nelze považovat za běžné rozhodnutí, ale za velmi významné rozhodnutí, které přesahuje rámec obchodního vedení, protože stojí nad ním.*“¹²¹

¹²⁰ Srov. např. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, ze dne 18. března 2005, sp. zn. sp. zn. 4 Afs 24/2003.

¹²¹ EICHLEROVÁ, K., op. cit. sub 37, s. 74.

Přijmeme-li potom tento uvedený závěr, nevidím důvod, abychom bránili společníkům, ať už tak učiní sami přímo nebo prostřednictvím valné hromady, zakotvit rámcové rozdělení oborové působnosti do společenské smlouvy (stanov). Tento závěr je, byť z odlišných důvodů, připuštěn i částí doktríny,¹²² nebo jej ta alespoň nevylučuje.¹²³

Nedomnívám se však, že by o delimitaci mohla rozhodnout valná hromada prostou většinou. Jelikož se jedná o otázku vnitřního rozhodování v kapitálové společnosti a tudíž o otázku statusovou, musí být delimitace zakotvena ve společenské smlouvě (stanovách), a nikoli pouze dána prostým usnesením valné hromady, kterým zároveň nedochází ke změně společenské smlouvy.¹²⁴ Proto nepostačí k založení delimitace usnesení valné hromady přijaté libovolnou většinou, nýbrž jedine většinou potřebnou ke změně společenské smlouvy (stanov). Podporu pro tento závěr bych hledal i *per analogiam* v dikci ustanovení § 10 odst. 1, které ukládá posoudit právní případ „podle ustanovení, které se týká právního případu co do obsahu a účelu posuzovaného právního případu nejbližšího.“ V obdobných případech týkajících se rozhodování, kdy občanský zákoník svěřuje právníkům osobám jistou míru vnitřní autonomie i pro úpravu statusových otázek, vyžaduje zákonodárce zakotvení v zakladatelském právním jednání.¹²⁵

Zároveň je vhodné podotknout, že existují i argumenty proti závěru, dle kterého by působnost podle jednotlivých oborů mohla být určena ve společenské smlouvě. Jedním z nich je fakt, že obchodní vedení musíme vnímat nejen jako jistou část činnosti výkonných orgánů, ale také v kontextu funkčního celku.

Nejvyšší soud ČR v souvislosti s výkladem ustanovení § 194 odst. 4 obchodního zákoníku dovedl, že „*má-li být představenstvo ve vztahu ke společnosti, popřípadě ve vztahu k třetím osobám plně odpovědné za výkon své funkce, není dost dobře možno takovou odpovědnost založit za stavu, kdy je omezeno pokyny valné hromady (jediného*

¹²² HAMPEL, P., op. cit. sub 74, s. 1828.

¹²³ ŠTENGLOVÁ, I., op. cit. sub 6, s. 114.

¹²⁴ Srov. ustanovení § 147 odst. 2 resp. § 432 odst. 1 ZOK.

¹²⁵ Srov. ustanovení § 158 OZ.

akcionáře) při výkonu obchodního vedení společnosti. ¹²⁶ Štenglová a Havel pak tento závěr přebírají, přičemž jsou toho názoru, že členům výkonného orgánu je třeba umožnit vykonávat jejich činnost s péčí řádného hospodáře, tedy mimo jiné ponechat jim volbu, aby sami formulovali podmínky, ze kterých budou vycházet, a tím tedy vytvářeli předpoklady pro řádný výkon funkce.¹²⁷ Doslovně pak uvádějí, že „*každý zásah do působnosti statutárního orgánu může vytvořenou koncepcí obchodního vedení narušit, ba dokonce i znemožnit.*“

Domnívám se však, že i výše uvedený argument má v kontextu mnou nastíněné úvahy řešení. Jsem toho názoru, že rozhodnutí o delimitaci nesmí mít takovou povahu, která by členům výkonného orgánu bránila vykonávat obchodní vedení s péčí řádného hospodáře. Pokud by rozhodnutím společníků měla vzniknout situace, za níž nebude možné pro členy orgánu rozdělit si působnost tak, aby mohli vykonávat obchodní vedení s touto péčí, bude třeba na takové rozhodnutí pohlížet jako na nepřípustný zásah do obchodního vedení, tedy jako na zásah nezákonný. Takový zásah pak mají povinnost členové orgánu nerespektovat.¹²⁸

I přes tvrzenou povahu rozhodnutí o delimitaci se domnívám, že variantou, která nese pro kapitálové společnosti nejmenší riziko, je případ, kdy o delimitaci rozhodne sám orgán. Pak nemůže být pochyb o tom, že nedochází k nezákonným zásahům do obchodního vedení, neboť výkonný orgán rozhoduje o své činnosti zcela samostatně. Kapitálovým společnostem tedy lze doporučit zejména tento postup.

¹²⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. srpna 2008, sp. zn. 5 Tdo 488/2008. Obdobně pro společnost s ručením omezeným rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. srpna 2009, sp. zn. 15 Tdo 294/2009.

¹²⁷ ŠTENGLOVÁ, I. a HAVEL, B., op. cit. sub 6, s. 114.

¹²⁸ Například v případě, kdy by rozdělení působnosti do jednotlivých oborů bylo zcela nesmyslné nebo pokud by fakticky znemožňovalo, aby si členové orgánu mezi sebou působnost rozdělili (např. i prostřednictvím jiných osob).

Nad rámec uvedeného dodávám, že interpretační obtíže vyvolává i možnost delimitace v případě společnosti s ručením omezeným, jejíž jednatele tvoří kolektivní orgán.¹²⁹

ii. rozhodnutí o konkrétním personálním obsazení jednotlivých oborů

Štenglová a Havel jsou přesvědčeni, že rozhodnutí o konkrétním personálním obsazení jednotlivých oborů je rozhodnutím o obchodním vedení společnosti, neboť kolektivní orgán „jím rozhoduje o tom, který z jeho členů bude samostatně rozhodovat v některých věcech patřících do působnosti tohoto orgánu.“¹³⁰ S tímto závěrem souhlasím. Toto rozhodnutí musí být ponecháno na výkonném orgánu, neboť právě jeho členové jsou jediní schopni určit konkrétní rozdělení působnosti tak, aby ji byli schopni vykonávat s náležitou péčí.

Hampel se v této souvislosti domnívá, že rozhodnutí (a to i ve smyslu samotné delegace i konkrétního rozdělení oborů) může být obsaženo např. v organizačním řádu představenstva.¹³¹ S tím souhlasím, ale jsem názoru, že není možné určit konkrétnímu členovi jeho oborovou působnost bez jeho souhlasu, a proto půjde v zásadě o rozhodování jednomyslné. Konečně je i v souladu s povinností péče řádného hospodáře, aby se členové orgánu na rozdělení působnosti dohodli tak, aby byli všichni přesvědčeni, že budou sto v případě všech jednotlivých oborů tento požadavek plnit a nevystaví tak společnost riziku nefunkčního rozhodování. S určitým organizačním řádem představenstva počítá výslovně i německé akciové právo (Geschäftsordnung des Vorstands, § 77 AktG).

4.2.3 Obsah rozhodnutí

Soudím, že tím spíše když dovodíme, že může společenská smlouva (stanovy) určit obecně oborovou působnost, může také představenstvu uložit, aby svou oborovou působnost samo rozčlenilo. Takový postup se jeví být vhodným v případech, kdy společníci nejsou natolik kvalifikovaní k tomu, aby oborovou působnost sami obecně

¹²⁹ Zákon možnost delimitace stanoví pouze pro případ orgánů kolektivních, je tedy otázkou, zda lze ustanovení § 156 odst. 2 analogicky aplikovat i na jednatele tvořící kolektivní orgán. K tomu srov. JOSKOVÁ L., op. cit. sub 91, s. 3.

¹³⁰ ŠTENGLOVÁ, I. a HAVEL, B., op. cit. sub 6, s. 114.

¹³¹ HAMPEL, P., op. cit. sub 74, s. 1828.

vymezili, avšak si ji přejí zakotvit např. z důvodu, aby vždy mohli volat k odpovědnosti konkrétního člena kolektivního orgánu.

Obsahem rozhodnutí o delimitaci tedy může být buď samotný příkaz k zakotvení delimitace, popř. již základní oborové (strukturální) rozdělení. Toto rozdělení může kopírovat jednotlivé oblasti, které spadají pod obchodní vedení - výrobu, zásobování, marketing, odbyt, finance, personální otázky apod.

4.2.4 Dohled nad delimitovanou působností

Občanský zákoník v § 156 odst. 2 stanoví, že „*rozdělení působnosti nezbavuje další členy povinnosti dohlížet, jak jsou záležitosti právnické osoby spravovány.*“ Pokud v souvislosti s výkonem dohledu zjistí členové orgánu, že jiný člen nevykonává svoji působnost řádně, vyvstává otázka, zda mohou ostatní členové do této jeho působnosti zasáhnout a případně jak.

Domnívám se, že zákon nepřipouští, aby členové orgánu za jiného člena (bez jeho vůle) rozhodli záležitost jinak než on sám, neboť delimitací jim tato možnost byla odebrána. Možností, jak takovou situaci řešit, je odebrat tuto působnost členovi, který ji nevykonává řádně, a přidělit ji členovi jinému. Popřípadě, jak dovozují Štenglová s Havlem, začít tuto působnost vykonávat společně s ostatními členy orgánu.¹³² Toto řešení plně koresponduje se závěrem, že má-li výkonný orgán možnost rozhodnout o konkrétním obsazení jednotlivých oborů, může toto obsazení také změnit.

Odebrání svěřené působnosti je samozřejmě krajním řešením. V praxi lze spíše očekávat průběžnou komunikaci mezi členy orgánu, a to jak na společných jednáních kolektivního orgánu, tak mimo ně. V průběhu této komunikace se může stát, že člen orgánu požádá ostatní členy o vyjádření k určité otázce.¹³³ Soudím, že tito členové nemají povinnost vyjádření poskytnout. Zároveň souhlasím s tím, že učiní-li tak, mohou se stát spoluodpovědnými za takové jednání, neboť i zde jsou vázáni hledisky péče řádného hospodáře.¹³⁴

¹³² ŠTENGLOVÁ, I. a HAVEL, B., op. cit. sub 6, s. 114.

¹³³ Porušení principu, že kolektivní orgán v případě delimitace nerozhoduje ve sboru, zde nespátřuji, protože samo rozhodnutí, zda si člen orgánu od ostatních vyžádá vyjádření, zůstává jen na uvážení tohoto člena.

¹³⁴ ŠTENGLOVÁ, I. a HAVEL, B., op. cit. sub 6, s. 114.

4.2.5 Odpovědnost při delimitaci

S delimitací samozřejmě úzce souvisí otázka odpovědnosti jednotlivých členů výkonného orgánu. Není pochyb o tom, že každý člen orgánu při *rozhodování* v rámci své delimitované působnosti je povinen jednat s péčí řádného hospodáře. Není také sporu, že i zákonem uložený *dohled* nad spravováním záležitostí společnosti (tedy i nad rozhodováním ostatních členů orgánu v rámci jejich delimitované působnosti) musí být vykonáván s touto péčí.

Cítím však kvalitativní rozdíl mezi rozhodováním a mezi dohledem nad činností ostatních členů. Samotné rozhodování klade na člena orgánu vyšší požadavky, neboť vyžaduje daleko detailnější znalost problematiky, o níž se rozhoduje, než jak tomu bude v případě, kdy člen orgánu pouze dohlíží na činnost jiného. Hampel v této souvislosti hovoří o *odpovědnosti významově nižšího řádu*.¹³⁵

4.3 Delegation obchodního vedení

4.3.1 Obecně

Po novele obchodního zákoníku účinné od 1. ledna 2012 byla situace ohledně delegace obchodního vedení poměrně příznivá. Nově vloženým ustanovením § 66d bylo totiž mimo jiné postaveno na jisto, byť tento závěr již dříve tvrdila doktrína a potvrzovala judikatura, že statutární orgán společnosti může pověřit obchodním vedením zcela nebo zčásti jiného.¹³⁶ Rekodifikace toto ustanovení ovšem nepřebírá, a tak mnohé otázky, které se po zmíněné novele jevily být bezrozporné, opět vyplouvají na povrch. Mezi nimi i skutečnost, zda lze obchodní vedení delegovat na jinou osobu popř. jiný orgán společnosti.¹³⁷

¹³⁵ HAMPEL, P., op. cit. sub 74, s. 1829.

¹³⁶ ŘEHÁČEK, O. Zabezpečování obchodního vedení akciové společnosti a jednání za tuto společnost po novele obchodního zákoníku. *Právní rozhledy*, 2012, č. 6, s. 213.

¹³⁷ Opět diskutovanou je např. také otázka, zda i po rekodifikaci budou připuštěny tzv. souběhy, tedy zda bude možné vykonávat činnosti spadající do obchodního vedení také v pracovněprávním vztahu.

Jelikož tedy, na rozdíl od delimitace, nenalezneme pro delegaci obchodního vedení žádné výslovné zákonné ustanovení, musíme vyjít především z názorů doktríny¹³⁸ a judikatury Nejvyššího soudu ČR.

Štenglová spolu s Havlem soudí, že „*i nadále je možné ... aby statutární orgán delegoval část své působnosti na nižší úroveň vedení, tj. na osoby stojící mimo něj.*“¹³⁹

Těmito osobami v zásadě mohou být:

- a) zaměstnanci společnosti,
- b) členové orgánů, které byly zřízeny ujednáním ve společenské smlouvě (stanovách), nebo
- c) jiné osoby s právním vztahem ke společnosti (např. prokurista).

Domnívám se ale, že nelze připustit, aby představenstvo delegovalo obchodní vedení, byť jen částečně, na valnou hromadu nebo dozorčí radu, neboť zákonná působnost těchto orgánů je zcela odlišná.¹⁴⁰

O delegaci, oproti nabízenému výkladu v případě delimitace, může rozhodnout pouze sám výkonný orgán. Oporu pro tento závěr lze nalézt i v judikatuře Nejvyššího soudu ČR. Ten v rozhodnutí ze dne 24. listopadu, sp. zn. 29 Cdo 4563/2008, vyloučil, aby tak učinili společníci společnosti s ručením omezeným formou změny společenské smlouvy. Argumentoval přitom tím, že „*společníci musí respektovat zákonná omezení plynoucí z právní úpravy společnosti s ručením omezeným, zejména pak z ustanovení upravujících působnost obligatorně zřizovaných orgánů.*“ Společníci tak dle názoru soudu „*nemohou (ujednáním ve společenské smlouvě) odejmout obligatorně zřizovanému orgánu (jednateli) část jeho působnosti svěřené mu zákonem a svěřit ji do působnosti zákonem nepředvídaného orgánu společnosti zřizovaného společenskou smlouvou.*“ Jakýkoli zásah společníků nebo valné hromady do této výlučné působnosti by tak byl v rozporu se zákonem.

¹³⁸ Z doktrinálních pramenů vztahujících se k rekonstrukci shodně také HAVEL, B., op. cit. sub 115, s. 174.

¹³⁹ ŠTENGLOVÁ, I. a HAVEL, B., op. cit. sub 6, s. 115.

¹⁴⁰ V případě tzv. vyžádaných pokynů o delegaci obchodního vedení nejde, neboť valná hromada není povinna pokyn týkající se obchodního vedení udělit.

4.3.2 Obsah a forma rozhodnutí

Jakou formou výkonný orgán delegaci určí, je v zásadě na jeho uvážení. Domnívám se však, že není možné, jak naznačuje Hampel,¹⁴¹ aby se společníci ve společenské smlouvě dohodli na vytvoření určité organizační struktury, která by přenesla výkon určité části obchodního vedení například na generálního ředitele společnosti. Jistě nelze společníkům upírat možnost ve společenské smlouvě zřizovat i zákonem výslovně neupravené orgány, avšak bylo by v rozporu s výše zmíněným rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR, aby spolu s tím společníci zároveň rozhodli o částečné delegaci obchodního vedení.

Mnohem přijatelnějším se mi jeví jiné řešení, které Hampel navrhuje. Tím je vytvoření určitého organizačního řádu, kterým by výkonný orgán o delegaci rozhodl. S takovým dokumentem, jak již bylo zmíněno, v případě představenstva vysloveně počítá právo německé.

Lze tak příkladmo připustit, aby v organizačním řádu výkonný orgán určil, že:

- personální ředitel může v rámci své působnosti rozhodovat o uzavírání pracovních smluv či skončení pracovních poměrů,
- výrobní ředitel je oprávněn rozhodovat o nákupu vstupních surovin a organizovat výrobní proces, nebo že
- v působnosti marketingového ředitele jsou veškeré otázky související s propagací výrobků společnosti i společnosti samotné.

4.3.3 Odpovědnost při delegaci

Delegace s sebou může, kromě usnadnění vnitřního života společnosti, nést také některé problémy. Zejména při delegaci obchodního vedení na zaměstnance společnosti je nutno poznamenat, že tito nemají povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, což může mít nepříznivé důsledky v podobě jejich snížené odpovědnosti. Souhlasím proto se závěry Nejvyššího soudu ČR, když ten pro případ delegace působnosti výkonného orgánu dovedl jisté mantinely. Nejvyšší soud ČR konstatoval, že představenstvo odpovídá za rozhodnutí, kterým přeneslo část výkonu své působnosti na určitou osobu, „a to především za výběr takové osoby s ohledem na její odborné schopnosti, znalosti a

¹⁴¹ HAMPEL, P., op. cit. sub 74, s. 1828.

*způsobilost svěřené úkoly řádně plnit.*¹⁴² Podle názoru soudu má tento výběr být tím spíše kvalitní, čím větší je rozsah zmocnění a náročnost činností, k nimž má docházet.

Jak se ale dále v rozhodnutí praví, nekončí odpovědnost člena orgánu pouze naplněním uvedených podmínek výběru. Pokud v uvedeném případě pověřilo představenstvo jinou osobu určitým úkolem (v daném případě šlo o stavební úpravy), *„nezbavilo se tím povinnosti sledovat a dohlížet na to, jakým způsobem jsou svěřené činnosti prováděny. Tato kontrolní činnost ... vychází z požadavku na výkon působnosti této funkce s péčí řádného hospodáře ... Takový požadavek vede k tomu, aby každý z členů představenstva zajistil, aby činnosti, které jsou vykonávány či zajišťovány představenstvem, byly prováděny s dobrou péčí, tedy ku prospěchu společnosti tak, aby nebyly poškozovány zájmy společnosti a jejích akcionářů, ale naopak, aby pro ni byly přínosné.*¹⁴³

Že se zdaleka nejedná o závěr ojedinělý, nám dokumentují i některá další rozhodnutí. Například v rozhodnutí ze dne 27. dubna 2011, sp. zn. 29 Cdo 2287/2010, se Nejvyšší soud ČR vyjádřil k situaci, kdy likvidátor družstva vyplatil jiným společnostem za služby v oblasti daňového poradenství částky nad rámec sjednané paušální odměny. Fakticky přitom šlo o služby, které měly být na základě uzavřených smluv družstvu poskytnuty pouze za dohodnutou paušální odměnu. Likvidátor se hájil tím, že důvěřoval osobě, na kterou delegoval část své působnosti, a tvrdil, že *„její činnost nebyl povinen soustavně kontrolovat, přezkoumávat a porovnávat s předmětem uzavřených smluv o poskytování ekonomických služeb a daňového poradenství.*“

S tímto svým tvrzením však narazil, když Nejvyšší soud ČR i s odkazem na výše uvedené rozhodnutí uzavřel, že *„zajistí-li člen statutárního orgánu záležitost spadající do výkonu jeho funkce tak, že jejím provedením pověří osobu mající potřebné odborné znalosti, je povinen s ohledem na požadavek péče řádného hospodáře (§ 194 odst. 5 obch. zák.) výkon delegované působnosti (mimo jiné) kontrolovat.*“

A velmi přehledně nakonec můžeme povinnosti výkonného orgánu při delegaci části své působnosti a po ní shrnout na základě dalšího rozhodnutí Nejvyššího soudu

¹⁴² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, ze dne 24. března 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005.

¹⁴³ Obdobným způsobem řeší nutnost dohlížet na výkon delegované působnosti také švýcarské obligační právo. Srov. GUHL, T., op. cit. su 76, s. 690.

ČR. V něm soud dovodil, že členové výkonného orgánu jsou při pověření obchodním vedení povinni:

- i. prověřit, zda jde o osobu kvalifikovanou,
- ii. vytvořit jí podmínky pro výkon funkce, a také
- iii. výkon svěřené působnosti efektivně kontrolovat.¹⁴⁴

V souladu s těmito podmínkami pro dohled nad delegovanou částí obchodního vedení se mi jeví jako obhajitelné zachovat výkonnému orgánu možnost rozhodnout určitou záležitost obchodního vedení samo. Jak totiž poukazuje Hampel, jsou právě členové výkonného orgánu těmi, koho ze zákona stíhá v konečném důsledku povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.¹⁴⁵ Proto je nutné umožnit jim operativně rozhodnout jinak, je-li to v zájmu společnosti.

4.4 Shrnutí

Delimitací rozumíme rozdělení působnosti orgánu mezi jeho jednotlivé členy dle určitých oborů (např. výroba, finance, marketing, personální věci apod.). V takovém případě rozhoduje každý člen o své přidělené působnosti samostatně. O rozdělení působnosti může rozhodnout sám výkonný orgán, popř. může být delimitace zakotvena ve společenské smlouvě. Není však přípustné, aby kdokoli jiný kromě orgánu samotného rozhodl o obsazení jednotlivých oborů konkrétními členy tohoto orgánu. Rozdělení působnosti nezbavuje členy orgánu povinnosti dohlížet, jak jsou jednotlivé obory činnosti spravovány.

Delegace obchodního vedení spočívá v přenosu obchodního vedení na třetí osobu. Tou mohou být např. zaměstnanci společnosti či členové zřízených orgánů. Vylučuje se však delegace na valnou hromadu a dozorčí radu. Ani delegace obchodního vedení nezbavuje člena orgánu odpovědnosti za jeho výkon. Člen orgánu je zejména povinen prověřit, zda obchodní vedení deleguje na kvalifikovanou osobu, efektivně tuto osobu kontrolovat a vytvořit jí podmínky pro řádný výkon funkce (např. poskytnout dostatek informací).

¹⁴⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. ledna 2012, sp. zn. 29 Cdo 134/2011.

¹⁴⁵ HAMPEL, P., op. cit. sub 74, s. 1828.

5. Základní zaměření obchodního vedení

5.1 Úvod

K obchodnímu vedení kapitálové společnosti je příslušný výkonný orgán obchodní společnosti. Výlučná působnost výkonného orgánu k obchodnímu vedení společnosti je dána zejména tím, že zákon zakazuje komukoli udělovat výkonnému orgánu pokyny týkající se obchodního vedení.¹⁴⁶ Tento zákaz platí nejen vůči orgánům společnosti (např. valné hromadě), ale i vůči komukoli jinému - společníkům, věřitelům i všem dalším osobám.

Takto koncipovaná výlučná působnost k obchodnímu vedení zajišťuje výkonnému orgánu širokou autonomii, která je na druhé straně spjata s vysokou mírou odpovědnosti za výkon své funkce. Štenglová tento funkční koncept zdůvodňuje tak, že *„mají-li jednatelé zajišťovat obchodní vedení s péčí řádného hospodáře, nelze je omezovat příkazy či zákazy třeba i nejvyššího orgánu společnosti. Ten má ale samozřejmě možnost, pokud nesouhlasí se způsobem, jakým uskutečňují obchodní vedení, jednatele z funkce odvolat.“*¹⁴⁷

Z uvedeného konceptu pak lze vyčíst jisté modifikace, na základě kterých může obchodní vedení ovlivnit či o něm přímo rozhodnout i jiný orgán resp. jiná osoba. Těmito modifikacemi jsou:

- a) stanovení základního zaměření (základních zásad) obchodního vedení, nebo
- b) zákonné možnosti udílet pokyny do oblasti obchodního vedení.

5.2 Úprava v obchodním zákoníku

Obchodní zákoník v § 194 odst. 4 větě první stanovil, že se představenstvo akciové společnosti *„řídí zásadami a pokyny schválenými valnou hromadou, pokud jsou v souladu s právními předpisy a stanovami.“* Současně pak ve stejném ustanovení v poslední větě určil, že *„nestanoví-li tento zákon jinak, není nikdo oprávněn dávat představenstvu pokyny týkající se obchodního vedení společnosti.“*

¹⁴⁶ Srov. ustanovení § 195 odst. 2, 435 odst. 3 resp. 463 odst. 3 ZOK.

¹⁴⁷ ŠTENGLOVÁ, I. a HAVEL, B., op. cit. sub 6, s. 384.

Takto vyjádřená norma připouští dvojí gramatický výklad.¹⁴⁸ Teorie se nakonec přiklonila k názoru, že představenstvo je sice povinno řídit se zásadami a pokyny valné hromady, ty se ale nesmějí týkat obchodního vedení společnosti. Autorský kolektiv v této souvislosti dovedl přípustnost pouze takových zásahů ze strany valné hromady, které mají podobu pokynů nebo zásad, jež nezasahují do obchodního vedení bezprostředně, byť se jej v dlouhodobém horizontu mohou (a dle mého názoru většinou budou)¹⁴⁹ týkat. Jako příklad uvádí stanovení „*zásad dlouhodobé investiční politiky nebo o rozhodování o tom, jakým směrem se bude společnost nadále vyvíjet či naopak, které své významné aktivity utlumí či zcela zruší apod.*“

Pokud pak zásady určené valnou hromadou uvedené rysy splňují, zejména nezasahují-li do obchodního vedení bezprostředně, je představenstvo povinno se jimi řídit. Obdobně k tomu uvádějí i další autoři, když konstatují, že půjde o stanovení zásad dalšího rozvoje společnosti či rozhodování o jejích investičních záměrech.¹⁵⁰

Téměř doslovnou oporu pro tento závěr můžeme nalézt i v judikatuře Nejvyššího soudu ČR, mimo jiné s odkazem právě na teorii. Pro jednatele ve společnosti s ručením omezeným pak platí shora uvedené závěry vzhledem k ustanovení § 135 odst. 2 obchodního zákoníku obdobně.¹⁵¹

5.3 Úprava v zákoně o obchodních korporacích

Zákonodárce byl při rekonstrukci postaven před možnost výše uvedené závěry vtělit do právního předpisu explicitně, nicméně tak neučinil. Naopak jím vytvořená nová úprava celou situaci ještě více zatemňuje. V zákoně o obchodních korporacích totiž o zásadách, kterými by byl povinen se výkonný orgán řídit, nenalezneme zhora. Zachován zůstává pouze již zmíněný zákaz udělovat pokyny týkající se obchodního

¹⁴⁸ Blíže k oběma možnostem výkladu viz ŠTENGLOVÁ, I., op. cit. sub 45, s. 718 až 719.

¹⁴⁹ Stanoví-li totiž valná hromada (a tím zaváže představenstvo) například, že společnost má během určitého časového období utlumit svoji podnikatelskou aktivitu na čínském trhu, aby se z tohoto trhu mohla stáhnout, bude tím v dlouhodobém horizontu dotčena i každodenní rozhodovací činnost představenstva. To totiž je stěžejní bude moci rozhodnout např. o tom, že v Číně otevře novou prodejnu.

¹⁵⁰ ŠTENGLOVÁ, I. In DĚDIČ, J., ŠTENGLOVÁ, I., KRÍŽ, R., ČECH, P. *Akciové společnosti*. 7., přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 697 s. 978-80-7400-404-9, s. 447.

¹⁵¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. srpna 2008, sp. zn. 5 Tdo 488/2008, resp. ze dne 26. srpna 2009, sp. zn. 5 Tdo 894/2009.

vedení. Situace je komplikovanější o to víc, že u dozorčí rady zákon povinnost řídit se zásadami schválenými valnou hromadou (v souladu s dřívější právní úpravou) ponechává,¹⁵² stejně jako možnost určit základní zaměření obchodního vedení normuje v ustanoveních týkajících se správní rady. Znamená to, že valná hromada podle platné úpravy není oprávněna stanovit základní zaměření podnikatelského směřování společnosti?

Pokud použijeme čistě jazykové výklad, je třeba vyjít z následujících skutečností:

- 1) stanovení zásad obchodního vedení není rozhodnutím o obchodním vedení (stojí nad ním), byť se jej v dlouhodobém horizontu týká;
- 2) zákon stanovení zásad obchodního vedení valné hromadě ani jinému orgánu společnosti výslovně nesvěřuje.

Vzhledem k tomu nezbývá než stanovení zásad podřadit pod zbytkovou působnost, která náleží statutárnímu orgánu kapitálové společnosti, tedy orgánu výkonnému (s výjimkou statutárního ředitele). Jak již samo ustanovení § 163 předjímá, může zakladatelské právní jednání tuto rozhodovací působnost svěřit jinému orgánu, kterým beze sporu může být i valná hromada. Určí-li tedy společenská smlouva (stanovy), že je valná hromada oprávněna určit základní zaměření obchodního vedení, nebude o této její působnosti pochyb.

Neurčí-li tak, domnívám se, že i přes absentující výslovnou zákonnou oporu (oproti § 194 odst. 4 obchodního zákoníku), je třeba tuto působnost valné hromady dovodit. Prvně zákon zakazuje valné hromadě pouze pokyny týkající se obchodního vedení. Stojí-li však základní zásady nad obchodním vedením, zákonný zákaz udělovat pokyny se na ně nevztahuje a zákon je toliko nevylučuje. Za další, přiznává-li zákon společníkům právo podílet se prostřednictvím valné hromady na řízení společnosti, stěží lze vyloučit jakýkoli jejich zásah do činnosti společnosti.¹⁵³ Mají-li tedy společníci mít

¹⁵² Srov. ustanovení § 446 odst. 2 ZOK s ustanovením § 200 odst. 3 resp. § 194 odst. 4 obchodního zákoníku.

¹⁵³ ŠTENGLOVÁ, I., op. cit. sub 45, s. 719.

možnost ovlivnit další činnost společnosti, nelze jim oprávnění stanovit základní zaměření obchodního vedení odepřít.¹⁵⁴

Poněkud jednodušeji by se pak mohla tato situace jevit ve společnosti s ručením omezeným. V ní má totiž valná hromada ze zákona možnost atrahovat si rozhodování případů, které podle zákona náleží do působnosti jiného orgánu společnosti.¹⁵⁵ Soudím tedy, že navzdory možným výkladovým problémům u akciové společnosti může valná hromada společnosti s ručením omezeným stanovit zásady budoucího rozvoje společnosti bez dalšího.

V souvislosti se základním zaměřením obchodního vedení může vyvstat i otázka, kterou judikatura doposud neřešila, a to jakým způsobem má jednat představenstvo, pokud valná hromada žádné zásady obchodního vedení neschválí. Domnívám se, že v takovém případě, a obzvláště ve větších společnostech, přijme představenstvo samo svůj střednědobý popř. dlouhodobý koncept rozvoje společnosti, jímž se bude řídit. Může-li pak valná hromada stanovit zásady rozvoje společnosti, jistě si může vyhradit, aby jí představenstvo svůj koncept vždy předložilo ke schválení.¹⁵⁶

5.4 Shrnutí

Ač obchodní vedení náleží výlučně výkonnému orgánu, má valná hromada nástroje, kterými jej může ovlivnit. Kromě volby a odvolávání členů výkonného orgánu je takovým nástrojem stanovení základních zásad obchodního vedení. Tyto zásady, ač se obchodního vedení z dlouhodobého hlediska týkají, nejsou jeho součástí, neboť stojí nad ním. Mohou mít podobu dlouhodobých plánů týkajících se jednotlivých složek činnosti společnosti. Bude jimi např. určení, na které trhy má společnost v budoucnu expandovat, a z kterých se naopak stáhnout. Vzhledem k tomu, že rekonstrukce celou

¹⁵⁴ K tomu srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, ze dne 29. června 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004: „...valná hromada je nejvýznamnějším orgánem společnosti, jehož prostřednictvím realizují společníci právo podílet se na řízení společnosti a přijímat rozhodnutí, zásadním způsobem ovlivňujícím další existenci a činnost společnosti, včetně rozhodování o personálním složení dalších orgánů společnosti, zatímco další orgány společnosti plní pouze funkce směřující k zajištění řádného chodu společnosti, a to představenstvo k jejímu obchodnímu vedení a dozorčí rada ke kontrole její činnosti.“

¹⁵⁵ Ustanovení § 190 odst. 3.

¹⁵⁶ Srov. DVOŘÁK, T., op. cit. sub 74, s. 539 až 540, resp. EICHLEROVÁ, K., op. cit. sub 37, s. 76.

problematiku komplikuje, lze doporučit společníkům, aby ve společenské smlouvě zakotvili valné hromadě kompetenci určit základní zásady pro obchodní vedení.

6. Pokyny do oblasti obchodního vedení

6.1 Úvod

Zákaz udělovat pokyny do oblasti obchodního vedení prolamuje zákon na dvou místech. První výjimkou jsou po německém vzoru tzv. vyžádané pokyny, které umožňují členu statutárního orgánu požádat o pokyn valnou hromadu. Druhou výjimku tvoří tzv. koncernové pokyny, jejichž podstatou je udílení pokynů orgánem řídicí osoby orgánům osoby řízené, jsou-li tyto pokyny v zájmu řídicí osoby nebo jiné osoby, se kterou tvoří řídicí osoba koncern.¹⁵⁷

Pokynem obecně pak lze rozumět jednostranné jednání, které obsahuje návod chovat se určitým způsobem v oblasti obchodního vedení. Takovým chováním může být jak konání, tak i zdržení se určitého jednání.¹⁵⁸

6.2 Vyžádané pokyny

6.2.1 Obecně

Právní úpravu vyžádaných pokynů nalezneme v § 51 odst. 2 zákona o obchodních korporacích. V něm se stanoví, že *„člen statutárního orgánu kapitálové společnosti může požádat nejvyšší orgán obchodní korporace o udělení pokynu týkajícího se obchodního vedení; tím však není dotčena jeho povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.“*

Zákonodárce se omezuje pouze na toto konstatování, přičemž otázek k řešení zůstává opět více než mnoho. Obecně je třeba zdůraznit, že odpovědi na jednotlivé otázky nelze pojmout izolovaně, nýbrž i úpravu vyžádaných pokynů je nutno vnímat

¹⁵⁷ Zákonodárce se sice v případě ustanovení § 195 odst. 2 resp. § 435 odst. 3 odkazuje na § 51 odst. 1, není však pochyb o tom, že se jedná o legislativní chybu. Správným by byl odkaz na odstavec druhý téhož ustanovení.

¹⁵⁸ ČERNÁ, S. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újm. *Obchodněprávní revue*, 2014, č. 2, s. 35.

jako funkční celek s jeho vzájemnými vnitřními vazbami. Vzhledem k tomu odlišná odpověď na určitou otázku může znamenat i změnu náhledu na otázky jiné.¹⁵⁹

6.2.2 Kdo může o pokyn požádat

Již zodpovězení otázky, kdo může o pokyn požádat, je sporné.¹⁶⁰ Zákon sice hovoří o *členu statutárního orgánu*, nicméně nejednoznačnost vyvolává ustanovení § 156 odst. 1 občanského zákoníku, dle kterého kolektivní orgán rozhoduje o záležitostech právnické osoby ve sboru, popř. pak ustanovení § 195 odst. 1 zákona o obchodních korporacích, které i pro jednatele netvořící kolektivní orgán zakládá jistou formu společného rozhodování o obchodním vedení.

Gramatickým výkladem lze argumentovat zejména tak, že zákon hovoří o *členu orgánu*, a nikoli o orgánu jako celku. Mohlo by se tedy jevit, že i v případě kolektivních orgánů může o pokyn požádat každý člen tohoto orgánu. Domnívám se však, že jazykové vyjádření normy nelze chápat absolutně.

Předně musíme stále vycházet ze základního principu, že kolektivní orgán rozhoduje o svých záležitostech ve sboru, není-li jeho působnost členěna podle jednotlivých oborů. Ustanovení § 51 odst. 2 bychom pak neměli vnímat jako výjimku z tohoto pravidla, neboť v případě, kdy by i jeden člen kolektivního orgánu mohl proti vůli ostatních požádat o (závazný) pokyn týkající se obchodního vedení, by došlo ve svém důsledku k vytvoření prostoru pro menšinu členů kolektivního orgánu, aby obešli vůli většiny. Takový výklad, byť ne samozřejmě vždy, neboť i při žádosti o pokyn je nutno plnit kritéria péče řádného hospodáře, by do činnosti společnosti vnesl nepřijatelný zmatek.

Naopak se přikláním k názoru, že uvedené ustanovení je nutno vykládat v tom smyslu, že zákonodárce pamatuje i na situace, kdy je působnost jednotlivých členů delimitována. Tedy na situace, o nichž nemůže být pochyb, že v jejich případě člen orgánu, kterému byla svěřena určitá působnost, může o tento pokyn požádat samostatně.

¹⁵⁹ Pro příklad kdybychom dovodili, že vyžádané pokyny nejsou pro výkonný orgán závazné, neměl bych námitek proti závěru, aby o takový nezávazný pokyn mohl požádat byť i jen jeden člen výkonného orgánu.

¹⁶⁰ Srov. ŠTENGLOVÁ, I. a HAVEL, B., op. cit. sub 6, s. 693.

Není-li pak působnost jednotlivých členů orgánů delimitována, může pokyn vyžádat pouze kolektivní orgán jako celek.¹⁶¹

Mimo uvedené se domnívám, že lze za určitých podmínek připustit, aby i v případě kolektivního orgánu, jehož působnost nebyla delimitována, o pokyn týkající se obchodního vedení požádal pouze některý jeho člen. Půjde zejména o situace, kdy se orgán z různých důvodů nebude schopen usnášet.

Opačný názor však zastává Hampel. Nejenže dovozuje, že o pokyn může zažádat pouze člen představenstva (ve svém výkladu se omezuje na akciovou společnost), dokonce představenstvu jako celku možnost požádat o pokyn upírá, nedojde-li k souhlasu všech jeho členů.¹⁶² I tento názor svědčí o tom, že úprava vyžádaných pokynů má mnohé vlastnosti, jen ne srozumitelnost a jednoznačnost.

Podíváme-li se na úpravu vyžádaných pokynů v německém právu (§ 119 odst. 2 AktG), ve kterém se český zákonodárce inspiroval, je zde situace ohledně požádání pokynu zcela jasná. O pokyn může požádat pouze představenstvo jako celek. Požadavek jediného člena představenstva nepostačuje, a to ani pokud by sám byl k přijetí daného rozhodnutí oprávněn (došlo-li k delimitaci rozhodovací působnosti).^{163 164}

6.2.3 Formulace pokynu

Při úvaze o formulaci pokynu je zapotřebí si uvědomit, že výkonným orgánem, jehož členy by měli být profesionálové (osoby schopné dostát hledisku péče řádného hospodáře), je představenstvo resp. jím je jeden nebo více jednatelů. Oproti tomu, ve smyslu formulace Spolkového soudního dvora,¹⁶⁵ společníci nejsou mnohdy způsobilí k tomu, aby společnost řídili. Často se bude jednat pouze o investory nebo laiky, kteří nejsou schopni činit rozhodnutí, jež náleží do oblasti obchodního vedení.

¹⁶¹ Shodně v souvislosti se správní radou DĚDIČ, J., LASÁK, J., op. cit. sub 108, s. 99.

¹⁶² HAMPEL, P., op. cit. sub 74, s. 1829.

¹⁶³ HÜFFER, U. *Aktiengesetz*, 9. Auflage. München: C.H. Beck, 2010. 978-3-406-60077-7, s. 637.

¹⁶⁴ Dlužno ale také zmínit, že německý zákonodárce jako spádovou variantu předpokládá i jednomyslné rozhodování představenstva, není-li stanovami nebo jednacím řádem určeno jinak. Tak je ale ve většině společností činěno, neboť zákonná úprava by byla příliš těžkopádná a nepraktická. Srov. KROPFF, B., SEMLER, J., op. cit. sub 100, § 77, Rn. 9.

¹⁶⁵ Op. cit. sub 38.

Již na základě toho se domnívám, že není možné, aby byla valné hromadě položena otázka čistě obecná, např. „*Jak se máme v dané situaci zachovat?*“ Není totiž úlohou valné hromady, aby sama vymýšlela možná řešení, její úlohou může dle mého názoru být maximálně porovnání několika konkrétních variant a výběr jedné z nich.¹⁶⁶ Obecně položená otázka by jistě pak byla i v rozporu s péčí řádného hospodáře, neboť jednáním s potřebnými znalostmi a pečlivostí těžko může být bezradnost, kdy orgán není schopen ani formulovat jednotlivá možná řešení.

Štenglová a Havel¹⁶⁷ formulaci pokynu v obecné podobě rovněž vylučují, přičemž argumentují procesní stránkou postupu, kdy je nutno dodržet zákonné podmínky svolání valné hromady, tedy i skutečnost, že součástí pozvánky na valnou hromadu musí být i návrh usnesení.¹⁶⁸ Z toho dovozují, že i formulace pokynu musí být ve formě návrhu na usnesení. S tímto názorem se plně ztotožňuji, přičemž ten již sám o sobě vylučuje obecnou formulaci pokynu.

Formulaci pokynu (návrh na usnesení) si lze na základě uvedeného představit například takto:

- Valná hromada ukládá představenstvu uzavřít smlouvu o nákupu 10.000 ks žárovek od dodavatele Alfa, a.s. v ceně X Kč / kus, za podmínek uvedených v příloze k zápisu.

Byť to z formulace nemusí být na první pohled zřejmé, mám za to, že udělení pokynu valnou hromadou, je-li dostatečně konkrétní, nahrazuje rozhodnutí o obchodním vedení, které již ze strany představenstva (na rozdíl od právního jednání, kterým se pokyn bude realizovat) nebude potřeba. Opačný postup by koneckonců byl velmi neoperativní.¹⁶⁹

Dále mám za to, že není nezbytné, aby valná hromada při udělení pokynu v samotném usnesení nutně specifikovala veškeré detaily uděleného pokynu. Postačí,

¹⁶⁶ Mimo to zákon ani valné hromadě povinnost pokyn udělit neukládá. Shodně v německém akciovém právu srov. KROPFF, B., SEMLER, J., op. cit. sub 100, § 119, Rn. 26.

¹⁶⁷ Srov. ŠTENGLOVÁ, I. a HAVEL, B., op. cit. sub 6, s. 137.

¹⁶⁸ Ustanovení § 407 odst. 1 písm. f) ZOK, obdobně u společnosti s ručením omezeným ustanovení § 184 odst. 1 ZOK.

¹⁶⁹ Tím není dle mého názoru dotčena možnost představenstva, změní-li se okolnosti, o dané otázce rozhodnout jinak či valnou hromadu znovu požádat o udělení pokynu.

pokud jsou základní rysy pokynu určeny v usnesení, přičemž případné detaily mohou být i předmětem přílohy, na kterou bylo v usnesení odkázáno. Lze si také představit situaci, kdy valná hromada po předchozí žádosti udělí pokyn, že 10.000 ks žárovek má být zakoupeno maximálně za cenu 500.000,- Kč, přičemž zbylé otázky (např. výběr konkrétního typu žárovky a dodavatele) zůstanou na uvážení výkonného orgánu. Stejně tak ale nelze vyloučit, aby při udělení pokynu valná hromada stanovila, ať už přímo v usnesení nebo v příloze, i třeba všechny prvky určitého rozhodnutí.

6.2.4 Odůvodnění žádosti o pokyn

Již zmíněné ustanovení § 407 odst. 2 písm. f) požaduje, aby součástí pozvánky na valnou hromadu akciové společnosti byl nejen návrh usnesení, ale také jeho zdůvodnění. Představenstvo tedy má povinnost odůvodnit jednotlivé varianty rozhodnutí, které valné hromadě předkládá. Ač to potom zákon v případě společnosti s ručením omezeným nestanoví výslovně, je třeba i v jejím případě trvat na odůvodnění návrhu usnesení.¹⁷⁰

Naopak povinnost odůvodnit samotnou žádost, tedy z jakých důvodů výkonný orgán o udělení pokynu žádá, zákon neukládá. Přesto jsem přesvědčen, že je v zájmu členů výkonného orgánu i samotnou žádost odůvodnit, neboť toto odůvodnění může hrát významnou roli při posouzení, zda členové orgánu jednali s péčí řádného hospodáře.¹⁷¹ Nelze ale ani vyloučit, že zdůvodnění žádosti bude vyplývat již ze samotného odůvodnění navrhovaného usnesení.

Mám potom za to, že zejména při odůvodnění samotného usnesení musí výkonný orgán poskytnout nejen veškeré informace, které má pro dané rozhodování k dispozici, ale zároveň tak učinit i ve srozumitelné formě. Nebylo by totiž rozumné očekávat od valné hromady stejnou míru odbornosti, jakou musí disponovat členové výkonného orgánu.¹⁷²

Požadavek kvalifikovaného zdůvodnění však není nutno chápat absolutně, neboť v případech, kdy výkonný orgán předloží několik téměř totožných návrhů usnesení,

¹⁷⁰ Srov. ŠTENGLOVÁ, I. a HAVEL, B., op. cit. sub 6, s. 137.

¹⁷¹ Důkazní břemeno totiž v tomto případě je na členech orgánu. Srov. ustanovení § 52 odst. 2 ZOK.

¹⁷² Nutnost poskytnutí informací, které povedou k věcně správnému utvoření si úsudku o věci, dovozuje i německá doktrína. Srov. HÜFFER, op. cit. sub 163, s. 637.

kteře budou mít stejné podmínky a jejichž jedině odlišení bude spočívat pouze např. v tom, zda zboží má být nakoupeno od dodavatele A nebo srovnatelného dodavatele B, nebude nutné cokoli blíže rozebírat. Stejně tak mám za obhajitelné, že zdůvodnění navrhovaného usnesení musí být tím kvalifikovanější, čím důležitějším se pro společnost jeví být. To ostatně lze vyvodit již z povinnosti postupovat s péčí řádného hospodáře.

6.2.5 Povinnost jednat s péčí řádného hospodáře

Velmi důležitou v souvislosti s vyžádanými pokyny je i otázka, do jaké míry se na jednání členů výkonného orgánu při vyžádání pokynů vztahuje povinnost péče řádného hospodáře. Věta za středníkem ustanovení § 51 odst. 2 poměrně jasně normuje, že žádost o pokyn týkající se obchodního vedení nezbavuje člena orgánu jednat s péčí řádného hospodáře.

Není jisté sporu o tom, že samotné rozhodnutí o vyžádání pokynu musí být s těmito hledisky v souladu. Svolal-li by výkonný orgán valnou hromadou pouze za účelem udělení pokynu, přičemž takto projednávaná záležitost by byla zcela bezvýznamná, jisté by tím společnosti způsobil škodu minimálně ve výši nákladů na svolání valné hromady.¹⁷³

Dále mám za to, že povinnost jednat s péčí řádného hospodáře se bezesporu vztahuje i na odůvodnění navrhovaných usnesení. Nebylo by jednáním s potřebnými znalostmi, pokud by členové výkonného orgánu neodůvodnili výhody a nevýhody navrhovaných usnesení, stejně tak by za loajální nemohlo být považováno jednání, kdy by takové skutečnosti úmyslně zamlčeli.

Složitější otázkou však zůstává, zda může výkonný orgán požádat o udělení pokynu, jehož splnění by bylo pro společnost nevýhodné. Jinými slovy nás zajímá, zda při žádosti o udělení pokynů posuzujeme péčí řádného hospodáře z procesního hlediska ve smyslu zejména řádného odůvodnění žádosti a navrhovaného usnesení, či zda nás zajímá účel, který je takovým jednáním sledován.

Část autorského kolektivu komentáře se domnívá, že „*součástí péče řádného hospodáře je i to, že člen statutárního orgánu nepožádá o udělení takového pokynu,*

¹⁷³ Shodně ŠTENGLOVÁ, I. a HAVEL, B., op. cit. sub 6, s. 137.

*z něhož zjevně nebo s vysokou pravděpodobností vznikne společnosti ničím nevyvážená či nedostatečně vyvážená újma.*¹⁷⁴ Z toho pak dovozují, že výkonný orgán může požádat jen o ty pokyny, které povedou k výběru zhruba rovnocenných variant řešení. V opačném případě se povinnosti k náhradě újmy nezproští.

S tímto názorem se ztotožňuji pouze částečně. Jsem totiž přesvědčen, že nelze kategoricky stanovit, že výkonný orgán nemůže požádat o pokyn pro společnost nevýhodný, stejně tak se mi ale nejeví obhajitelný závěr, který by umožňoval požádat o nevýhodné pokyny bez jakéhokoli korektivu. Řešení, byť tento názor může zatím být v teorii ojedinělý, může dle mého úsudku poskytovat ustanovení § 51 odst. 1. V něm se zakotvuje tzv. pravidlo podnikatelského úsudku (business judgment rule), jehož podstatou je nepřičítat členům orgánů ty důsledky jejich rozhodnutí, které nemohly v době svého rozhodování rozumně předpokládat. V praxi se může jednat zejména o případy, kdy se určitá investice ukázala v jistém časovém horizontu jako nevýhodná, avšak členové orgánu mohli v době svého rozhodování považovat riziko této investice za obhajitelné.

A právě v těchto případech rozhodování o otázkách s vyšší mírou rizika se domnívám, že budou členové výkonných orgánů žádat „posvěcení“ svého rozhodnutí valnou hromadou. A jelikož jsou to právě společníci (akcionáři), kteří jsou oprávněni určit základní dlouhodobé směřování společnosti či společnost dokonce zrušit, jeví se mi jako logické umožnit jim i rozhodování s vyšší mírou rizika a tím částečně modifikovat odpovědnost členů výkonného orgánu. Ustanovení § 51 odst. 1 lze tedy v jisté jeho části chápat i jako „návěti“ k odstavci druhému.¹⁷⁵

Závěrem se k péči řádného hospodáře sluší dodat, že jistě nepochybí ten člen výkonného orgánu, který valné hromadě předloží rozhodnutí, které bude splňovat hlediska péče řádného hospodáře s větší „jistotou“. Takový postup lze doporučit alespoň do doby, dokud judikatura a doktrína celkovou koncepci vyžádaných pokynů blíže nerozpracují.

¹⁷⁴ ŠTENGLOVÁ, I. a HAVEL, B., op. cit. sub 6, s. 138.

¹⁷⁵ Oporu pro jistou modifikaci odpovědnosti členů výkonného orgánu lze nalézt i v důvodové zprávě. Srov. důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích, dostupná na internetových stránkách: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>, s. 64.

6.2.6 Vázanost orgánu uděleným pokynem

Klíčovou otázkou, kterou je třeba v souvislosti s vyžádanými pokyny vyřešit, je jeho závaznost. Zavazuje pokyn udělený valnou hromadou výkonný orgán či nikoliv?

Samo ustanovení § 51 odst. 2 nic o závaznosti pokynu nenormuje. Při pohledu na ustanovení o působnosti jednatelů resp. představenstva k obchodnímu vedení však můžeme vidět, že zákonodárce s ustanovením o vyžádaných pokynech dále pracuje. Zmiňuje-li tedy, že možnost udělit pokyn není dotčena výlučnou působností výkonného orgánu pro oblast obchodního vedení, naznačuje spíše závaznost takového pokynu. Se závazností pokynu nakonec pracuje i právo německé.¹⁷⁶ V tuzemské odborné literatuře je nicméně tato otázka sporná.¹⁷⁷

Mimo uvedené se domnívám, že nezávaznost vyžádaných pokynů by popřela jejich smysl. Takové vyžádané „pokyny“ by byly spíše žádostmi o konzultaci a jako takové by jejich úprava v zákoně byla nadbytečná.¹⁷⁸

Závaznost resp. přesněji míru následné autonomie výkonného orgánu však bude vždy třeba zkoumat ve vazbě na míru konkrétnosti příslušného usnesení. Čím konkrétněji bude pokyn určen, tím méně prostoru zbude pro volné uvážení členů výkonného orgánu. Rozdílně tak bude samozřejmě výkonný orgán zavázán, pokud valná hromada udělí pokyn prodat nemovitost za minimální cenu (bez dalšího), než pokud udělí pokyn v podobě uzavření konkrétní smlouvy s určitou protistranou.

Naopak případem, kdy o závazný pokyn nepůjde, budou pokyny nezákonné. Nezákonným bude vždy pokyn, který byl udělen bez předchozí žádosti výkonného orgánu.

¹⁷⁶ SPINDLER, G., STILZ, E., HOFFMANN, J. *Kommentar zum Aktiengesetz: AktG*. Band 1. 2. Auflage. München: C. H. Beck, 2010. 978-3-406-60080-7. § 119, Rn. 18.

¹⁷⁷ Opačný názor např. viz HAMPEL, P., op. cit. sub 74, s. 1829.

¹⁷⁸ Soudím, že o nezávazný pokyn, tedy o jakousi radu či doporučení, si může představenstvo požádat nezávislé na zákonné úpravě. Shodně HÜFFER, U., op. cit. sub 163, s. 637 až 638, nebo ČERNÁ, S., op. cit. sub 158, s. 35.

6.3 Koncernové pokyny

6.3.1 Obecně

Druhou formou výjimky ze zákazu udělovat pokyny do oblasti obchodního vedení jsou tzv. koncernové pokyny. Zákon o obchodních korporacích v § 81 odst. 1 stanoví, že „člen orgánu řídicí osoby může udělovat orgánům řízené osoby pokyny týkající se obchodního vedení, jsou-li v zájmu řídicí osoby nebo jiné osoby, se kterou tvoří řídicí osoba koncern.“ V odst. 2 pak doplňuje, že „člen orgánu řízené osoby nebo její prokurista nejsou při výkonu funkce zbaveni povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře; odpovědnosti za újmu se však zproští, prokáží-li, že mohli rozumně předpokládat, že byly splněny podmínky podle § 71 odst. 1 a 2.“

6.3.2 Existence koncernu

Základní podmínkou pro možnost udělení pokynů týkající se obchodního vedení je existence koncernu. Koncern můžeme definovat jako „jednu nebo více osob podrobených jednotnému řízení jinou osobou nebo osobami.“¹⁷⁹

Kritériem, které odlišuje koncern od jiných ovládaných a ovládajících osob, je právě existence jednotného řízení. Definicí jednotného řízení nám podává § 79 odst. 2 zákona o obchodních korporacích, podle něhož se jednotným řízením rozumí „vliv řídicí osoby na činnost řízené osoby sledující za účelem dlouhodobého prosazování koncernových zájmů v rámci jednotné politiky koncernu koordinaci a koncepční řízení alespoň jedné z významných složek nebo činností v rámci podnikání koncernu.“ Takovou významnou složkou, která je podrobena koordinaci a koncepčnímu řízení, může být například výroba, společné nákupy vstupních surovin, jednotná personální nebo finanční politika.

Jelikož zákon nestanoví nic dalšího, postačí pro možnost udělování pokynů týkajících se obchodního vedení pouze faktická existence koncernu. Jeho uveřejnění dle § 79 odst. 3, na rozdíl od specifického vnitro-koncernového způsobu uhrazení újmy, není pro možnost udělení pokynů významné.

¹⁷⁹ Ustanovení § 79 odst. 1 ZOK.

Pokud je tedy dána faktická existence koncernu, může orgán řídicí osoby udělovat pokyny týkající se obchodního vedení a tím tak realizovat svůj vliv na činnost řízené osoby.

6.3.3 Zájem člena koncernu

Další podmínkou pro možnost udílení koncernových pokynů je požadavek, aby takový pokyn byl udělen „v zájmu řídicí osoby nebo jiné osoby, se kterou tvoří řídicí osoba koncern.“ Jinými slovy takový pokyn musí být v zájmu některého člena koncernu.

Toto vymezení však není úplné, a to vinou pojmové nedůslednosti zákonodárce. Ten totiž v § 79 odst. 2 hovoří o prosazování „*koncernových zájmů*“, zatímco v § 72 odst. 1 resp. § 81 odst. 1 o „*zájmu řídicí osoby nebo jiné osoby, se kterou tvoří řídicí osoba koncern.*“ Havel pak zájem osob tvořících koncern se zájmem koncernu samotného spojuje v souhrnné označení *koncernový zájem*.¹⁸⁰ Obdobného názoru je i Černá, když poukazuje, že zájem koncernu není prostou sumou zájmů členů koncernu a stejně tak jej nelze ani ztotožnit se zájmem řídicí osoby.¹⁸¹

Toto rozlišení se může na první pohled jevit jako příliš detailní, nicméně se domnívám, že uvedená spojení nejsou obsahově totožná a již jen jejich odlišení a vyjasnění s sebou může nést odpovědnostní důsledky při udílení pokynů.

Podíváme-li se na pojem zájmu obecně, tak může mít nejen stránkou ekonomickou, ale i např. sociální či jinou. Podle názoru Černé můžeme koncernový zájem odvozovat z důvodů, které vedly k jeho vytvoření. Jako příklad uvádí hospodářskou stabilitu celku (oproti samostatnému podnikání nezávislé korporace), posílení konkurenceschopnosti seskupení na vnitřním nebo národním trhu, rozložení rizik spojených s realizací velkých projektů a další důvody včetně jejich možných kombinací.¹⁸²

Sociální stránkou koncernového zájmu pak dle mého názoru může být zájem na veřejné prospěšnosti koncernu, snaha pomáhat zaměstnancům či osobám jinak

¹⁸⁰ HAVEL, B., op. cit. sub 6, s. 193.

¹⁸¹ ČERNÁ, S., op. cit. sub 158, s. 34.

¹⁸² Tamtéž.

spojeným s koncernem (např. podnikové školky) či vůbec zájem na udržení zaměstnanosti v rámci uskupení.

6.3.4 Kdo uděluje pokyn a komu může být udělen

Zákon nově oproti minulé právní úpravě nepředpokládá, že by pokyn mohla udělit sama řídicí osoba, resp. jakýkoli její zástupce.¹⁸³ Havel poukazuje na to, že důvodem pro tuto úpravu je „*snaha zdůraznit, že pokyn může dát pouze ten, kdo sám má povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.*“¹⁸⁴ Vydeme-li z tohoto tvrzení, jeví se pak jako logická a obhajitelná Havlova úvaha, že pokyn týkající se obchodního vedení nemůže udělit valná hromada, neboť by tím došlo k narušení pravidel o péči řádného hospodáře (jejich nivelaci).

Na otázku opačnou, tedy zda může jít i o udělení pokynu valné hromadě, odpovídá Havel záporně a opět s odkazem na péči řádného hospodáře. Mám za to, že mimo absence povinnosti péče řádného hospodáře u společníků se udělení pokynu valné hromadě řízené osoby také pojmově vylučuje. Valná hromada není oprávněna k obchodnímu vedení společnosti, tudíž ani není možné, aby v této oblasti obdržela pokyn.

Sporným se jeví být, zda pokyn orgánům řízené osoby může udělit také prokurista osoby řídicí resp., zda i prokuristovi osoby řízené může být pokyn udělen. Samo ustanovení § 81 odst. 1 předpokládá pokyn udělený *orgánem* řídicí osoby, přičemž prokurista takovým orgánem není. Oproti tomu ale odst. 2 téhož ustanovení již o prokuristovi hovoří, a to v souvislosti s tím, že prokurista ani člen orgánu řízené osoby nejsou při výkonu funkcí zbaveni povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře. Této odpovědnosti se dle věty za středníkem mohou zprostit, „*prokáží-li, že mohli rozumně předpokládat, že byly splněny podmínky podle § 72 odst. 1 a 2,*“ tedy podmínky zproštění povinnosti hradit újmu vzniknou z výkonu řídicího oprávnění.

Havel z toho s odkazem na vzájemnou souvislost slov a účelu zákona dovozuje, že předpokládá-li textace odst. 2 pokyny udělené prokuristovi, je nutné dovodit, že

¹⁸³ V § 190b odst. 2 ObchZ se stanovilo, že pokyny statutárnímu orgánu řízené osoby je oprávněna udělit *řídicí osoba*.

¹⁸⁴ HAVEL, B., op. cit. sub 6, s. 192. Pojmově odlišně k tomu ale ČERNÁ, S., op. cit. sub 158, s. 35.

pokyn bude za osobu řídící moci udělit i prokurista, a naopak, i prokuristovi řízené osoby bude moci být udělen pokyn.¹⁸⁵ Tento výklad podporuje i odkazem na péči řádného hospodáře - pokud jí je prokurista povinen, není důvod takovému výkladu bránit.

S tímto závěrem souhlasím pouze v té části, že i prokuristovi může být udělen pokyn týkající se obchodního vedení. První věta § 81 odst. 2 totiž hovoří o členu orgánu *řízené* osoby nebo *jejímu* prokuristovi. Pro udělení pokynu prokuristou řídící osoby však v textu zákona oporu nenacházím, neboť prokurista není orgánem obchodní společnosti. I v případě udělení pokynu týkající se obchodního vedení prokuristovi ale bude potřebné, aby na něj nejprve výkonným orgánem řízené osoby bylo obchodní vedení delegováno. Jinými slovy nelze udělit prokuristovi pokyn týkající se obchodního vedení, pokud na něj obchodní vedení vůbec nebylo delegováno.

6.3.5 Povinnosti při udělení a realizaci pokynů

Jelikož právní úprava v oblasti koncernů nikterak nemodifikuje fiduciární povinnosti členů orgánů řídící osoby, jsou tito členové při udělení koncernových pokynů povinni jednat s péčí řádného hospodáře. Logicky však při svém rozhodování nemusí sledovat pouze zájem řízené osoby, nýbrž sledován může být i zájem koncernový.

Obdobný závěr můžeme přijmout i při aplikaci pravidla o podnikatelském úsudku.¹⁸⁶ Nebyl-li tedy sice koncernový zájem naplněn, ale mohl-li člen orgánu řídící osoby při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném *koncernovém zájmu*, nebude činěn odpovědným, protože jednal v souladu s péčí řádného hospodáře (naplnilo-li jeho jednání i požadavek nezbytné loajality).

Pokud se jedná o členy orgánu řízené osoby, ti se v případě udělení pokynu musí nejprve přesvědčit o existenci koncernu a skutečnosti, zda udělení pokynu je v koncernovém zájmu. Jelikož pak ne vždy budou mít k dispozici informace pro toto posouzení, mají právo, aby je orgán udělující pokyn informoval o skutečnostech osvědčujících splnění těchto podmínek, tedy o tom, které osoby tvoří koncern a jaký

¹⁸⁵ HAVEL, B., op. cit. sub 6, s. 193.

¹⁸⁶ Shodně HAVEL, B., op. cit. sub 6, s. 194.

zájem je pokynem sledován.¹⁸⁷ Pokud by členové orgánu plnili pokyn, aniž by se v daném případě jednalo o koncern, porušili by tím péči řádného hospodáře a odpovídali za újmu tím způsobenou.¹⁸⁸

Splní-li členové orgánu řízené osoby uvedené podmínky, může být jejich odpovědnost modifikována ustanovením § 81 odst. 2 věty za středníkem. Členové orgánu řízené osoby mají možnost vyvinut se, pokud mohli rozumně předpokládat, že újma způsobená řízené osobě bude vyrovnána. Zákon tedy nepožaduje, aby skutečně k vyrovnání újmy došlo, postačí, pokud toto vyrovnání mohli členové orgánu řízené osoby rozumně předpokládat. Pravidlo podnikatelského úsudku tak je v případě členů orgánů řízené osoby nahrazeno rozumným předpokladem sanace újmy.¹⁸⁹

Půjde-li ale naopak o pokyn, který se bude pro řízenou osobu jevit jako výhodný, domnívám se, že budou moci členové jejího orgánu pravidlo o podnikatelském úsudku uplatnit.

6.4 Shrnutí

Zákon výlučnou působnost výkonného orgánu k obchodnímu vedení prolamuje na dvou místech - v případě vyžádaných resp. koncernových pokynů.

Výkonný orgán může valnou hromadu požádat o rozhodnutí určité otázky obchodního vedení. Svoji žádost musí formulovat jako návrh usnesení, který je povinen odůvodnit. Udělí-li valná hromada pokyn, bude jím výkonný orgán zavázán. Tím však není dotčena jeho povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, tedy zejména poskytnout valné hromadě veškeré informace potřebné k přijetí rozhodnutí.

Pomocí koncernových pokynů realizuje řídicí osoba svůj vliv na osoby řízené. Orgán řídicí osoby může orgánům osoby řízené udělit i pokyn, který je pro řízenou osobu nevýhodný. Je-li takový pokyn v zájmu koncernu a lze-li předpokládat, že újma způsobena řízené osobě bude nahrazena či jinak vyrovnána, mohou se členové orgánu řízené osoby z odpovědnosti vyvinut.

¹⁸⁷ ŠTENGLOVÁ, I., op. cit. sub 45, s. 689.

¹⁸⁸ Srov. ČERNÁ, S., op. cit. sub 158, s. 36 a násl.

¹⁸⁹ HAVEL, B., op. cit. sub 6, s. 194.

Závěr

Obchodní vedení je obecným právním pojmem, který můžeme charakterizovat jako rozhodování o vnitřních poměrech obchodní společnosti a její podnikatelské činnosti. Nejde však o rozhodování jakékoli, nýbrž pouze to každodenní, které se týká běžného chodu obchodní společnosti. Na tato rozhodnutí, která mají své účinky pouze uvnitř společnosti, pak mnohdy navazuje i jednání za společnost, tedy např. uzavření konkrétní smlouvy s třetí osobou.

O obchodním vedení rozhoduje výkonný orgán kapitálové společnosti. Nejde nicméně o jeho jedinou působnost. Výkonný orgán rozhoduje i o dalších záležitostech společnosti (např. svolává valnou hromadu) a rovněž za společnost jedná. Způsob, jakým výkonný orgán rozhoduje, je odlišný dle konkrétní právní formy obchodní společnosti.

Ve společnosti s ručením omezeným rozhoduje o obchodním vedení jednatel společnosti. Má-li ta více jednatelů, může společenská smlouva určit, že tvoří kolektivní orgán. Toto určení je důležité pro závěr, jakým způsobem může dojít k přijetí rozhodnutí.

U akciové společnosti musíme rozlišovat, zda je její vnitřní organizace založena na monistickém či dualistickém systému. V dualistickém systému rozhoduje o obchodním vedení představenstvo jako kolektivní orgán. Systém monistický svěřuje rozhodování o obchodním vedení statutárnímu řediteli, který je však povinen řídit se základním zaměřením, jež mu určila správní rada. Ta navíc může rozhodnout kteroukoli konkrétní otázku obchodního vedení sama. Zejména úprava monistického systému má z legislativního hlediska však k dokonalosti daleko a výkladových problémů obsahuje nespočet.

Výkonný orgán může při rozhodování o obchodním vedení rozhodnout i o jeho delimitaci nebo delegaci. Podstatou delimitace je rozdělení rozhodovací činnosti dle určitých oborů a následné přiřazení jednotlivých oborů konkrétním členům orgánu. Je-li rozhodování o obchodním vedení takto delimitováno, nerozhoduje kolektivní orgán jako celek, nýbrž každý jeho člen přijímá rozhodnutí o otázkách, které mu byly svěřeny, samostatně. O delimitaci by měl rozhodnout především sám výkonný orgán, popř. může

být tato určena ve společenské smlouvě. Přiřadit určitý obor konkrétnímu členovi orgánu však lze pouze s jeho souhlasem.

Naopak podstatou delegace je svěření kompetencí v oblasti obchodního vedení osobám stojícím mimo výkonný orgán popřípadě členům orgánu jiného. Rozhodne-li tak výkonný orgán, jsou jeho členové povinni osobu, na kterou byla část obchodního vedení delegována, kvalifikovaně vybrat, kontrolovat ji a poskytnout jí dostatek informací.

Pokyny do oblasti obchodního vedení představují výjimku z pravidla, že o obchodním vedení rozhoduje pouze výkonný orgán. Podstatou vyžádaných pokynů je žádost výkonného orgánu o to, aby valná hromada udělila pokyn týkající se určité otázky. Členové výkonného orgánu mají při této žádosti povinnost poskytnout společníkům pro jejich rozhodnutí dostatek informací. Spornou se jeví otázka, zda může výkonný orgán požádat i o pokyn pro společnost nevýhodný. Je-li valná hromada o pokyn požádána, neznamena to, že je povinna žádosti vyhovět a pokyn udělit. Pokud tak ale učiní, je výkonný orgán tímto pokynem vázán.

Při tzv. koncernových pokynech orgán řídicí osoby uděluje pokyny orgánům osoby řízené. Takové pokyny mohou být pro společnost i nevýhodné. Členové výkonného orgánu se odpovědnosti za realizaci nevýhodných pokynů zprostí pouze v případě, jsou-li tyto pokyny v koncernovém zájmu, a pokud mohli rozumně předpokládat, že újma jimi způsobená bude vyrovnána.

Na samém závěru lze zhodnotit, že rekonstrukce přináší do oblasti obchodního vedení mnoho výkladových problémů, ale i nových možností. Jak se k nim postaví uživatelé právní úpravy a soudy, ukáže až praxe následujících let. A že nemusí jít o krátké období, není snad ani třeba zdůrazňovat.

Seznam zkratek

AktG	Aktiengesetzbuch, ze dne 1.10.1937, zákon o akciové společnosti ve Spolkové republice Německo.
AudtZ	Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů (zákon o auditorech), ve znění pozdějších předpisů.
HGB	Handelsgesetzbuch, ze dne 10.05.1897, obchodní zákoník ve Spolkové republice Německo.
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
oHG	Offene Handelsgesellschaft (oHG), veřejná obchodní společnost ve Spolkové republice Německo.
Občanský zákoník, OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
Zákon o obchodních korporacích, ZOK	Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech.

Seznam použité literatury

Učebnice a monografie

BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, Ivana ŠTENGLOVÁ. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, 677 s. 978-80-7179-441-4.

ČERNÁ, S. *Obchodní právo. Akciová společnost*. 3. díl. Praha: ASPI, 2006. 360 s. 80-7357-164-1.

ČERNÁ, Stanislava, Stanislav PLÍVA a kol. *Podnikatel a jeho právní vztahy*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta (Scripta iuridica; no. 13). 156 s. 978-80-87146-76-7.

DĚDIČ, Jan, Ivana ŠTENGLOVÁ, Radim KŘÍŽ a Petr ČECH. *Akciové společnosti*. 7., přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. 697 s. 978-80-7400-404-9.

DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA, Michaela ZUKLÍNOVÁ a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek I. Díl první: Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 432 s. 978-80-7478-325-8.

ELIÁŠ, Karel, Josef BEJČEK, Petr HAJN, Jiří JEŽEK a kol. *Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo*. 5. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. 652 s. 978-80-7179-583-4.

ELIÁŠ, Karel, Jarmila POKORNÁ a Tomáš DVOŘÁK. *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010. 538 s. 978-80-7400-048-5.

PAUKNEROVÁ, Monika, Michal TOMÁŠEK a kol.. *Nové jevy v právu na počátku 21. století. IV. Proměny soukromého práva*. Praha: Karolinum, 2009. 978-80-246-1687-2.

PELIKÁN, Robert *Právní subjektivita*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 188 s. 978-80-7357-745-2.

PELIKÁNOVÁ, Irena, Stanislava ČERNÁ a kol. *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva, II. díl*. Praha: ASPI, 2006. 548 s. 80-7357-149-8.

Komentáře

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 2733 s. 978-80-7380-451-0.

DĚDIČ, Jan. *Obchodní zákoník. Komentář*. Díl II. Praha: POLYGON, 2002. 4079 s. 80-7273-071-1.

JAHELKA, Petr, Lucie JOSKOVÁ, Jan HEJDA a Veronika VANĚČKOVÁ. *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. 1. vydání, Praha: Linde Praha, 2013. 784 s. 978-80-7201-917-5.

SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, Lenka DEVEROVÁ a kol. *Právnícké osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. 540 s. 978-80-7400-445-2.

ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. 1008 s. 978-80-7400480-3.

ŠTENGLOVÁ, Ivana, Stanislav PLÍVA, Miloš TOMSA a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7

ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1736 s. 978-80-7478-370-8.

Periodika

ČERNÁ, Stanislava. Přehodnotí Evropa přístup k základnímu kapitálu? *Právní rozhledy*, 2005, č. 22.

ČERNÁ, Stanislava. Výbory pro audit v zahraničních a tuzemských akciových společnostech. *Obchodněprávní revue*, 2010, č. 8.

ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*, 2014, č. 2.

ČERNÁ, Stanislava, Petr ČECH. Kde jsou hranice obchodního vedení? *Obchodní právo*, 2008, č. 5.

ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Petr ČECH. Co přinese zákon o obchodních korporacích kapitálovým obchodním společnostem, jejich společníkům a věřitelům? *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2012, č. 4.

DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. Monistický systém řízení akciové společnosti: výkladové otázky (1. část). *Obchodněprávní revue*, 2013, č. 3.

DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. Monistický systém řízení akciové společnosti: výkladové otázky (2. část). *Obchodněprávní revue*, 2013, č. 4.

HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace. *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 12.

HAVEL, Bohumil. A ještě k tzv. absolutoriu a také k přenosu obchodního vedení na správní radu. *Obchodněprávní revue*, 2013, č. 6.

JOSKOVÁ, Lucie. Jednatelé jako kolektivní orgán. *Rekodifikace & praxe*, 2013, č. 10.

KNÖDLER, Christoph a Jindřiška MUNKOVÁ. Osobní a kapitálové společnosti v Německu. *Právní rozhledy*, 1994, č. 6.

NĚMEČKOVÁ, Olga. Obchodní vedení a vnitřní vztahy kapitálových společností v ČR a v Německu. *Právní rozhledy*, 2004, č. 22.

ŘEHÁČEK, Oldřich. Postavení a odpovědnost členů představenstva akciové společnosti. *Obchodní právo*, 2008, č. 1.

ŘEHÁČEK, Oldřich. Jednání členů představenstva akciové společnosti a obchodní vedení akciové společnosti. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 5.

ŘEHÁČEK, Oldřich. Zabezpečování obchodního vedení akciové společnosti a jednání za tuto společnost po novele obchodního zákoníku. *Právní rozhledy*, 2012, č. 6.

Zahraniční literatura

BAUMBACH, A., HOPT, K..J. *Handelsgesetzbuch*, 34. Auflage. München: C.H. Beck, 2010. 978-3-406-59034-4.

EBENROTH, C.T., BOUJONG, K., JOOST, D. *Handelsgesetzbuch. Band 1*. München: C.H.Beck/Franz Vahlen, 2001. 978-3-8006-2440-0.

GRIFFIN, S. *Company Law: fundamental principles*, 4th edition. Harlow: Pearson Longman, 2006. 536 s. 978-05-82784611.

GUHL, T. *Das Schweizerische Obligationenrecht*, 8. Auflage. Schulthess Polygraphischer Verlag Zürich, 1991. 942 s. 978-3-7255-2893-4.

HÜFFER, U. *Aktiengesetz*. 9. Auflage. München: C.H. Beck, 2010. 978-3-406-60077-7, s. 637.

KROPFF, B., SEMLER, J.: *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz. Band 3*. 2. Auflage. München: C.H. Beck, 2004. 978-3-406-45303-1.

SPINDLER, G., STILZ, E., HOFFMANN, J. *Kommentar zum Aktiengesetz: AktG. Band 1*. 2. Auflage. München: C.H. Beck, 2010. 978-3-406-60080-7.

Internetové zdroje

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>

Seznam použité judikatury

Ústavní soud ČR

- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 19.11.2013, sp. zn. II. ÚS 4754/12.

Nejvyšší soud ČR

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.1.2003, sp. zn. 21 Cdo 963/2002.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.8.2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, ze dne 24.3.2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.6.2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 5.4.2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.9.2006, sp. zn. 5 Tdo 956/2006.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 5.10.2006, sp. zn. 5 Tdo 1208/2005.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.2.2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.5.2007, sp. zn. 29 Odo 1120/2005.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 7.3.2008, sp. zn. 5 Tdo 204/2007.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.5.2008, sp. zn. 5 Tdo 323/2008.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.6.2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.8.2008, sp. zn. 5 Tdo 488/2008.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.8.2008, sp. zn. 5 Tdo 959/2008.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.10.2008, sp. zn. 31 Odo 11/2006.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.1.2009, sp. zn. 5 Tdo 1620/2008.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 3.6.2009, sp. zn. 7 Tdo 543/2009.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.6.2009, sp. zn. 29 Cdo 3139/2007.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.8.2009, sp. zn. 5 Tdo 894/2009.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.8.2009, sp. zn. 15 Tdo 294/2009.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.11.2009, sp. zn. 29 Cdo 4563/2008.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.6.2010, sp. zn. 5 Tdo 523/2010.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.6.2010, sp. zn. 5 Tdo 665/2010.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 23.2.2011, sp. zn. 5 Tdo 149/2011.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.3.2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009.

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.4.2011, sp. zn. 29 Cdo 2287/2010.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.6.2011, sp. zn. 29 Cdo 3949/2010.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.1.2012, sp. zn. 29 Cdo 134/2011.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.3.2012, sp. zn. 5 Tdo 361/2011-II.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 11.4.2012, sp. zn. 29 Cdo 3223/2010.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 22.6.2012, sp. zn. 29 Cdo 1356/2011.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.10.2012, sp. zn. 5 Tdo 585/2012.

Nejvyšší správní soud

- Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 11.2.2004, sp. zn. 2 As 77/2003.
- Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 20.1.2005, sp. zn. 4 Ads 13/2004.
- Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 18.3.2005, sp. zn. sp. zn. 4 Afs 24/2003.
- Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 16.9.2005, sp. zn. 4 Ads 29/2004.
- Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 13.11.2012, sp. zn. 6 Ads 136/2012.

Spolkový soudní dvůr (Spolková republika Německo)

- Rozhodnutí Spolkového soudního dvora ze dne 26.4.2004, sp. zn. II ZR 155/02 (Gelatine).

Resumé

Předmětem této práce je obchodní vedení kapitálové společnosti po rekonstrukci českého soukromého práva. Vzhledem k rekonstrukci je nutné upozornit na nejvýznamnější změny související s novou právní úpravou, poukázat na interpretační problémy a nastínit možná výkladová východiska. Práce je zaměřena i na využití dosavadních poznatků o obchodním vedení a jejich použitelnosti za nové právní úpravy.

První část se zabývá obecně organizační strukturou kapitálových společností. Jejím obsahem je tak stručný výklad o jednotlivých orgánech a jejich rozhodovací působnosti. Opomenuto není ani funkční zdůvodnění rozdělení rozhodovacích kompetencí mezi jednotlivé orgány společnosti.

Ve druhé kapitole diplomové práce je pojednáno o pojmu obchodního vedení. Součástí je i uvedení konkrétních rozhodnutí, která pod obchodní vedení spadají, i těch, jejichž zařazení pod obchodní vedení teorie či judikatura vylučují. Odlišeno je rovněž obchodní vedení od jednání za společnost. Velmi stručně je pojednáno i o obchodním vedení v právu německém.

Třetí část pojednává o způsobu, jakým je v kapitálových společnostech o obchodním vedení rozhodováno. Rozlišeno je rozhodování ve společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti s dualistickým i monistickým systémem vnitřního uspořádání.

Čtvrtá kapitola se zabývá delegací obchodního vedení a rozdělením působnosti dle jednotlivých oborů. Uvedeny jsou i výkladové problémy, které nová právní úprava přináší. Autor se snaží o nalezení možných řešení, ač ta mnohdy mohou být předmětem dalších diskuzí.

Pátá část diplomové práce se věnuje základním zásadám obchodního vedení, a to podle obchodního zákoníku i zákona o obchodních korporacích. Jejím cílem je odpovědět na otázku, zda mohou společníci za stávající právní úpravy určit základní zaměření obchodního vedení.

V poslední, šesté části, je pojednáno o pokynech do oblasti obchodního vedení. Charakterizovány jsou pokyny, které si výkonný orgán vyžádá od valné hromady.

Pozornost je zaměřena i na pokyny, které uděluje orgán řídicí osoby orgánům osoby řízené.

Abstract

The objective of this thesis is to explain the business management of a capital company after of the recodification of Czech private law. Due to the re-codification it is necessary to highlight the most important changes related to the new legislation, point out the problems of interpretation and outline possible solutions. Attention is also paid to the applicability of existing judicial decisions. This thesis consists of six chapters.

The first chapter deals with the general organizational structure of companies. Its content is so a brief explanation of the various organs and their competences. Omitted is not even a brief explanation of the division of competences between the various organs of the company.

In the second chapter of the thesis the term of business management is being discussed. Also interpreted are the specific decisions included in this term and those that are not. Business management is also distinguished from acting on behalf of a company, which may in some cases follow the decisions. Very brief attention is payed to German legislation too.

The third chapter details the way business management decisions are taken. Distinguished is a decision making in a limited liability company and joint-stock company, both monistic and dualistic structures.

The fourth chapter deals with the delegation of business management and allocation of competences according to individual subjctcs. Interpretation problems brought by new legislation are included. The author also tries to find solutions to individual situations, despote there may be some disputes regarding the solutions.

The fifth chapter of the thesis deals with the basic principles of business management, both for the efficiency of the Commercial Code and the Law on Corporations. The aim is also to answer the question of whether the current members may determine the basic focus of business management.

In the sixth and last chapter, the fundamental guidelines of business management are discussed. The instructions requested by an executive organ from a general meeting are characterized. Attention is also focused on the instructions that shall be given by the controlling organ of company to the controlled company's organs.

Klíčová slova (Key Words)

- obchodní vedení

- business management

Název práce v anglickém jazyce

- Business management of a limited liability and join-stock company after recodification of Czech private law